

Recordeu sempre aquesta data gloriosa:

el 14 d'abril de 1931

A l'Honorable President de la República Catalana, Francesc Macià

Excehència:
Amb la mà posada damunt del pit, abraçat d'amor per la nostra terra i amb el gest reverencial de tota la nostra dignitat ciutadana, MIRADOR saluda en vós el primer Magistrat popular de Catalunya.

En aquesta hora solemne en què en representació de tots aneu a passar per la porta gran de la Història, ja no sou per nosaltres el lluitador auster que escampava per totes les terres del món el ressò de les velles protestes catalanes, ni el cabdill d'un partit que, en santa rebeldia contra les imposicions de la força, aixecava els entusiasmes patriòtics del poble i el fervor democràtic de les multituds. Pel damunt de tot sou el fundador de la República Catalana i el nostre President.

No sabem si la llei de la nova República us donarà el tractament d'Excehència que hem posat al davant d'aquestes ratlles; però nosaltres us el donem des d'ara, perquè, de cara al poble que ens escolti, volem dir que el sentiment que ens desvetlla la vostra figura venerable és primer que tot d'altre el d'un alt respecte al vostre prestigi i a l'autoritat de la vostra eminent magistratura.

Un poble que ha suportat per decret de la força o per la necessitat d'una cohesió nacional el respecte a tantes majestats maleïdes i a tantes autoritats indignes, sabrà sens dubte complir amb si mateix el deure de respectar per amor la primera autoritat que ha nascut del seu voler i que per llei del destí s'ha escaigut en un home com vós que sou tota una vida d'honor.

Tots sabem que aquesta autoritat serà exercida amb dignitat dintre les més pures normes democràtiques, que són l'essència de l'ànima catalana; però en aquestes hores decisives, que desitgem glorioses per la nostra història, volem que l'autoritat vostra sigui prou lliure i prou ampla perquè, sense altra inspiració que el vostre amor a la terra, pugueu mantenir amb l'energia que us calgui la defensa de la República.

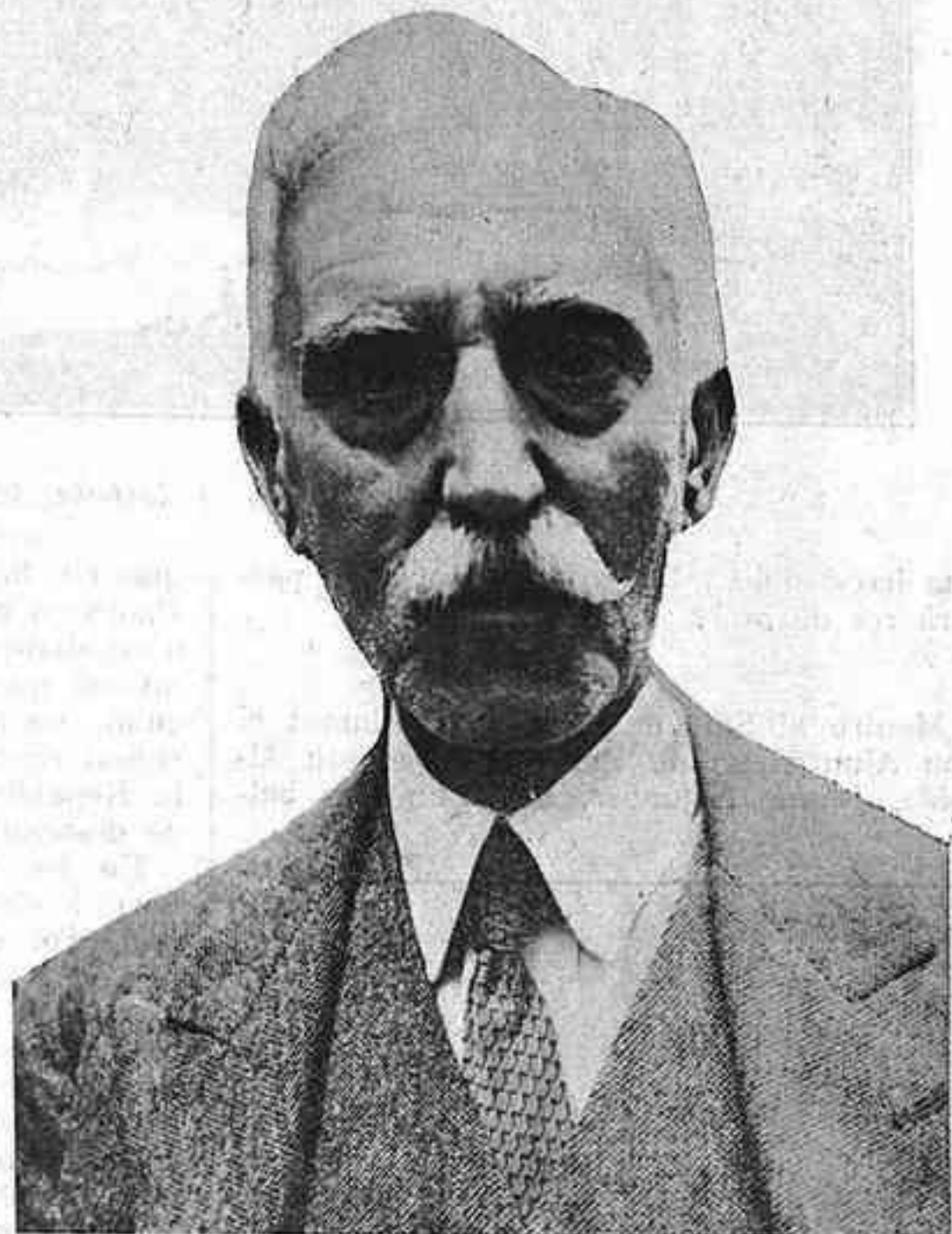
No anem a la vostra residència presidencial a saludar l'«Avi» que en les emocions de la lluita rebia les besades de les joventuts entusiastes, ni a saludar l'amic Macià de les antigues reunions de companys per a reprendre les velles converses. Sou el Cap de Catalunya, el títol més august que hi pugui haver avui a la nostra terra, i sense desmerèixer l'amistat de sempre, que durarà tant com la vida, anem avui amb aquest missatge a fer un acte d'acatament al President de la República, per a donar al poble, malgrat la nostra modestia, la sensació viva que el cesarisme de Carnaval dels anys darrers ha estat substituït amb vós per la legítima majestat d'un poble lliure.

I ara, senyor President, deixeu que recollim una afirmació essencial de la vostra primera declaració de Govern. Heu proclamat la República Catalana com Estat integrant de la Federació Ibèrica, afirmant la nostra solidaritat amb els pobles germans d'Espanya. Heu dit amb aquestes unes nobles i belles paraules, que des d'ara passen a ésser històriques. Quan en les hores tènues de tantes esperances decebudes albiràvem entre boires el dia futur de la nostra llibertat, no podíem esborrar l'angúnia d'una possible lluita entre pobles germans, sotmesos a una mateixa humiliació, però sentida d'una manera diferent. I ha vingut l'hora de l'alliberament en una comunitat cordial entre tots els pobles hispànics que omple l'ànima de goig. No podia oblidar Catalunya, ni podia amagar el seu honorable President, que sense aquest esforç comú la causa de les llibertats catalanes hauria conegut un trist destí. Els pobles s'ajunten per a una obra a fer i no per a recordar el passat. Les vostres paraules, senyor President, són per nosaltres un començament. Esperem que totes les terres hispàniques, recollint el gest fraternal de la República Catalana, voldran interpretar-les amb el mateix sentit per a construir d'una vegada entre totes la federació que l'absolutisme monàrquic ha fet tants cops impossible.

Aquesta obra és, a judici nostre, la més alta glòria de la vostra Presidència i la justificació més forta de la vostra autoritat. Ningú no dubtarà mai del vostre amor a Catalunya, al qual heu sacrificat tantes vegades la vostra llibertat i heu ofert la vostra vida. Si us sobra amor per atraure a Catalunya els altres pobles d'Espanya en una renaixença total, estem ben segurs que de tots els indrets de la terra catalana, per molts que semblin els que puguin rondinar reclusos en la closca d'un egoisme irreductible, sortiran milers de veus per aclamar el vostre nom i beneir la vostra memòria.

Accepteu, Excehència, l'homenatge de la nostra devoció i el tribut sincer del nostre respecte. Hem viscut amb vós i per vós uns dies de joia que no oblidarem mai més. El somni de generacions centenàries es troba realitzat pel nostre honor i la nostra glòria avui que hem tingut la sort de viure. Tot el món, des de fa uns anys, tremola d'emoció creadora per a restaurar els estralls de les darreres destruccions. Semblava que només nosaltres estariem condemnats a passar per

aquesta època heroica sense afirmar l'esforç de realització d'un ideal propi. I s'ha creat per un voler de tots la República Catalana el mateix dia que la República de totes les terres d'Espanya. Podeu estar ben segur, com tots els vostres companys de Govern, que en l'admiració i la simpatia nostra, per

FRANCESC MACIÀ
President de la República Catalana

modesta que sembli, hi ha tot l'agraïment de les generacions catalanes que han patit per manca de llibertat.

Visqueu molts anys, honorable President, i per sempre més en aquesta terra. Visca la República!

Els adversaris de la República

La República Catalana ha estat proclamada sense cap resistència franca. Les institucions que poden ésser considerades com una potència s'han inclinat davant el President Macià, davant de la bandera catalana i de la bandera federal espanyola.

I de seguida ha pogut observar-se que s'insinuaven diverses formes de sabotatge contra el règim nou i que el sector del catalanisme que fins ara ha col·laborat amb la monarquia, hissava la bandera republicana a contrarcor i, entretant, organitzava des del seu diari el sabotatge del règim. Els incidents, tots ells de relativa importància davant la magnitud dels esdeveniments, han estat explotats amb una perfídia que permet arribar a la conclusió segons la qual, en opinió d'algunes persones, el país només és pàtria quan és administrat per compte propi.

Encara ha pogut observar-se una altra forma de sabotatge organitzada per un home sol que no té a l'estat major que els pinxos del districte cinquè. Una vegada més aquest home ha volgut confirmar la seva història. I s'ha vist ben clar quina idea ha tingut sempre de la República. És evident que, per ell, la República és botin. Contra la temptativa d'aquest home va reaccionar tothom ràpidament, sense excepcions.

L'altra forma de sabotatge seria el fals concepte que molta gent té de l'ordre. Qualsevol ciutadà que cregui arribada l'hora de fer justícia per compte propi, comet un crim contra la República.

Seria també equivalent a un sabotatge contra la República demanar-li el que no pot donar. La República no és un manà: no cal esperar que ploquin sandvitxos i que d'avui endavant hi haurà més formatge que pa. Seria pueril creure que el règim republicà ens permetrà de treballar poc i guanyar molt. Certament, no ha arribat l'hora de plantejar conflictes per esport, però ha arribat l'hora d'una major justícia.

El perill més gros contra la República no ve precisament de la banda dels que tracten de ridiculitzar-la amb articles i gasetilles hipòcrites: el perill pitjor és que la comprometen els que tenen un concepte fantàstic de l'ordre, els que porten a dins un esperit de sometentista irreductible i que tota la vida creuran que el fet de tenir diners els dona dret a manar, encara que no siguin ni els més intel·ligents ni els més incorruptibles.

X. X.

La proclamació de la República a Espanya

Des del darrer número de MIRADOR fins a la data, Espanya ha sofert un canvi radical. Les eleccions municipals se'ns presentaven a tots com una esperança per al dia de demà, però molts, emmirallats potser pel caire administratiu d'aquesta consultació popular, no preveïen el caire rotundament plebiscitari que han pres.

minats perquè estructurin la vida política de la nova Espanya.

Per llur actuació en aquests darrers temps, Alcalá Zamora, Fernando de los Ríos, Maura, Albornoz, Nicolau d'Oliver, Largo Caballero, Azaña, Lerroux, Domingo, Casares, Prieto, Martínez Barrios, han meregut la total confiança de la immensa majoria del

NICETO ALCALÁ ZAMORA
President del Govern provisional

LLUIS NICOLAU D'OLIVER
Ministre del Govern provisional

Ara, les eleccions, tota l'anècdota de la campanya electoral, se'ns apareixen com unes ombres llunyanes, mig esborrades. En dos dies, aquest país ha viscut més que en dos segles. Una nova vida comença per ell. La República s'ha proclamat a Espanya!

L'important, el transcendental, podriem dir, és que aquest moviment s'ha operat simultàniament en tota la Península, sense que l'ombra del clàssic pronunciamiento enterbolís la magnífica victòria civil. És la voluntat de tot un poble la que ha decidit governar-se per ella mateixa i la que ha posat la seva confiança en uns homes deter-

poble espanyol. Els componen el ministeri més popular, més eminentment democràtic que ha tingut mai el país. Per primera vegada en la Història d'Espanya el govern està en mans d'uns homes als quals el poble ha designat sense vacil·lacions.

Aquesta gent que ara tenen, legítimament, el poder a les mans, són els que ahir, quan, segons les versions oficials, eren revolucionaris, encomanaren a la gran massa la convicció de la seva missió altíssima, la portaren a què exigís, a què aconseguís el govern del poble per al poble. I la massa anònima, aquesta massa anònima espanyola tan grisa, tan bescantada, ha tingut un gest magnífic, un gest de poble viu, conscient, responsable, que haurà de sorprendre a totes les democràcies del món.

Ha desaparegut el *obstáculo tradicional* que ofegava la vida del país. Ha desaparegut en el moment precís en què, després de més de vuit anys, el poble ha tingut ocasió de manifestar-se lliurement. Això dona dret a esperar que, d'aquí endavant, totes les inquietuds polítiques d'Espanya són possibles d'ésser convertides en realitats. De Pontevedra a Cartagena, de Cádiz a Girona, tota la Península ha vibrat en un moviment autèntic de ciutadania, de consciència civil. I la nova Espanya té tots els camins oberts per arribar a l'estructuració, gloriosa i perdurable, de la Confederació Ibèrica.

Alcalá Zamora, Fernando de los Ríos, és a dir, tots els camps del republicanisme, havien declarat clarament que anaven a la creació de la República Federal. Ara veiem amb goig que mantenen la seva paraula. Conscients del seu deure, encara que no desconeixin l'esforç grandiosos que representa treure's del damunt tota la polseguera de la vella tradició espanyola, es preparen brava-ment a portar el país cap els camins, brillants de promeses, de la República Federal. La caiguda del rei representa la caiguda de tota la vella Espanya. No és pas sols la seva figura humana la que ha de desaparèixer del nostre panorama polític. Junt amb ell, ha de desaparèixer tota la carcassa d'aquesta Espanya corcada, antiquada i oficialista, que era la mortalla, que a estones es volia fer passar com un ric mantell, que cobria el cos malalt del país.

Els catalans, que tants ultratges havien rebut de la monarquia borbònica, s'han sentit germans dels altres pobles d'Espanya i ciutadans de la Confederació Ibèrica. Mai com aquests dies s'havia aplaudit cordialment, sincerament, la bandera de l'Estat, la bandera republicana de la Confederació. I això ha de demostrar als ministres del govern central, del qual forma part el nostre gran patriota Nicolau d'Oliver, quins són els sentiments autèntics del poble català, el qual està al seu costat per mantenir amb tota la seva fe i el seu entusiasme la conquesta gloriosa de la República.

Alcalá Zamora i els seus companys de govern mantenen des del poder les promeses que feren des de fora. La perseverància en aquesta digna actitud—no hi ha res més digne que mantenir la paraula donada—els ha de valer la simpatia i l'homenatge fervorós de tots els ciutadans de la Confederació Ibèrica.

Els lectors de MIRADOR sabran fer-se càrrec que, donats els moments transcendents que passem i la festa nacional del dimecres, surti aquest número amb un lleu retard i mancat d'alguna de les seves seccions acostumades

Les dues figures de la República Catalana

Catalunya, amb l'establiment de la República, reivindicava dues llibertats: la dels seus ciutadans, com a homes, i la d'ella mateixa com a entitat política. Per a Catalunya, la implantació de la República, així a seques, no volia dir gairebé res, calia que fos la República catalana, com a part d'una confederació ibèrica. Car no pot existir la llibertat personal amb l'esclavatge polític: no pot ésser un home lliure si la seva pàtria no ho és.

I aquesta doble significança que la paraula República té per a Catalunya, també s'ha trobat desdoblada en dos homes, i en dos edificis venerables que els serviren de tribuna: l'Ajuntament, des d'on Lluís Companys proclamà la República, i la Generalitat, on, solemnement, Francesc Macià va constituir la República catalana.

Lluís Companys va donar el cop d'ariet que estavellava els últims portals d'un règim corcat, enc que fortificat pels prejudicis de segles i segles: va portar la paraula República, de les abstraccions de l'ideal a les concrecions de la pràctica. Va erigir la fita que es dreça al començament d'una via nova. I Francesc Macià sabé traçar el camí que havia de seguir aquesta via. Va impedir que, un cop oberta, s'esbarriés, i així els catalans perdéssim, com altres tantes vegades, una ocasió esplèndida en la nostra història.

Per primera vegada els catalans hem tingut la sensació d'haver trobat els homes oportuns en el moment oportú. La política massa sovint ha consistit en una llarga sèrie de preparacions fetes amb tota habilitat, per acabar en un fracàs final. Teixim, embolicàvem, feiem giragonses i, arribat el moment, un cop de força trencava els nostres enginyosos nusos gordians. I és que mancava potser una cosa: fe en l'èxit final i cor; aquell cor que duu a termini les empreses que designa la intel·ligència.

Sobretot, no creien, més ben dit, no sentien el poble; volien la llibertat de Catalunya, d'una Catalunya irreal que ells s'havien construït mentalment, però sentien un profund apartament envers la Catalunya veritable, la concreta, l'existent. De vegades, aquesta Catalunya impalpable s'assemblava tant a la veritable com una imatge emmullada a l'objecte real que s'hi emmiralla; però sempre que hom allargava la mà per a tocar aquell fantasma no trobava més que una superfície plana, llisa i glacial.

Per això, i a pesar del considerable talent i de l'obra positiva innegable de molts dels nostres homes, els ha mancat aquest bany de realitat que caracteritza els veritables polítics. Per això, quan a Espanya es donà aquell moviment de revirament ciutadà provocat pel fàstic de la dictadura i la inclemència del govern personal de l'ex-rei, ells no saberen veure'l. Es pensaven que eren homes que feien política de realitats, perquè només veien les coses baixes i materials de la vida. No capien els imponderables. Semblaven aquelles persones que no tenen olfacte i en canvi tenen molt bona

vista, o, més aviat, tenien aquella visió dels detalls que dona la miopia.

Francesc Macià i Lluís Companys han sabut recolzar sempre les seves concepcions renovadores i generoses damunt una fermíssima catalanitat. Lluís Companys, en moments en què tot el moviment d'extrema esquerra semblava renyit a mort amb el ca-

Retrat de Lluís Companys i Francesc Macià obtingut diumenge darrer

talanisme, va comprendre que precisament tota la seva força s'havia de basar en la idea catalana. Francesc Macià, en moments de política de trampa i poca franquesa, va tenir sempre la fermesa de les seves conviccions: oposà a l'habilitat poc enèrgica i excessivament afiligranada de la majoria dels polítics catalans, una podriem dir-ne política de voluntat. En comptes d'organitzar petits cacicats amb vistes a les eleccions, va organitzar soldats. Del seu partit va fer-ne un exèrcit. Es que el moment era de guerra i no de pau.

Companys ha obert la ruta. Macià ha dreçat l'itinerari: seguim-lo tots plegats, cadascú marxant amb totes les seves forces. Posem-nos del seu costat, a les seves ordres, durant el temps de combat i de lluita cívica. Ell duu ara la representació de Catalunya: si no hagués estat pel seu gest, que ja n'hi hauria prou, seria per la voluntat popular, clarament reflectida en les eleccions del passat diumenge. Catalunya fins ara s'ha esperat; les portes de l'avenir li eren closes, però avui se'ns obren de bat a bat, és un camí ample i bell, amb alguns obstacles que encara temptaran més les ànimes virils i generoses: seguim-lo endavant, que ningú no deserti.

ROSSEND LLATES

A Francesc Macià

En el món hi ha cent mil passions escampades,

en la llum, en el cel, en el cor de tothom, i aquestes cent mil passions de vegades agafen un rostre i tenen un nom, i tenen un riure, i un plor i un somriure, i un xiscle i un crit, i cap punyalada les priva de viure, i no les fa negres la nit. I aquí a Catalunya, aquestes febrotes frides deien noms: llibertat.

Quatre barres com quatre esperances d'un color vermellenc ultratjat. Ultratjat de molts anys, de tants dies! Pels de fora amb posat de botxins; ultratjat per les grans covardies de tots els de dins! Però arriba l'estrany espectacle imprevist, rutilant, violent en què un home tot sol fa un miracle i escull el moment.

Es l'instant desitjat de la gràcia, que una mà de blancò enlluernant dona el cop decisiu de l'audàcia que només és possible en un sant. Que només és possible en la vida del que porta a la sang i a l'alè l'arrogància d'un poble, ferida, sens perdre la fe.

I aquest home sou vos; n'hi ha molts d'altres

que el gran cop d'audàcia vollem que fos, i ens mancava la força a nosaltres: la força és de vos.

L'heu guanyada en els vostres viatges, en les cadenes, en els ulls rebels; d'un sol gest heu venjat els ultratges, d'un sol crit heu encès els estels!

Perquè sou la sagrada follia i el cel abrindat, estripar, neguitós i blau d'una densa blavor d'alegria! perquè avui Catalunya sou vos!

La d'ahir; sou la pàtria mateixa amb espines clavades al front, i sou la d'avui, la que acaba de néixer amb ales d'arcàngel volant sobre el món.

Per la pàtria ben lliure, que vos heu creada amb el gest del miracle allucinant, tots els cors catalans amb la sang aturada tots s'acoblen al vostre voltant.

La joia més viva en el rostre, esgarrifats, meravellats, tots som al costat vostre!

Qui se'n recorda dels turments passats? No ens fa cap por la mort que espia amb ull covard o amb ull gelós!

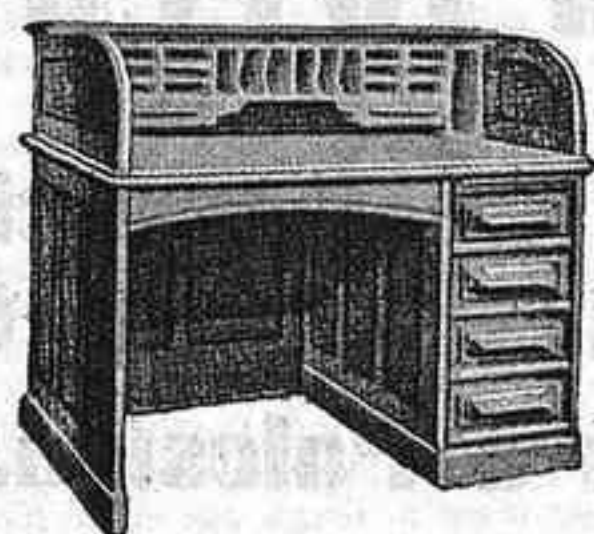
Ningú podrà robar-nos l'alegria perquè creiem en vos.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

En el tercer dia de la República Catalana

Què és la neurastènia?

Els excessos de tota mena, els disgustos i contarietats donen lloc a una debilitat del sistema nerviós, que es tradueix en insomnis, falta de gana, vertígens, malestar, símptomes tots de neurastènia, que són vençuts amb tanta major rapidesa com més de pressa és atacat el seu origen amb l'energic reconstituent POSFO-GLICOL KOLA DOMENECH, que en pocs dies torna el benestar i els desigs de viure

Bureaux com el present de totes mides i tamany des de 110 pessetes

MOBLES ALTABA

Tallers, 29, 31 i 71
Magatzem: Corts, 522 - Telèfon 17.745
BARCELONA

MOBILIARI D'ART BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16265
BARCELONA

FIGURES DEL PASSAT

Alfons de Borbó

Evidentment, el poble s'adona que ha passat un fet molt transcendental i que, tot destruint un tron secular, n'ha fet caure un home que ostenta uns noms que resumeixen mitja història d'Europa. Si feu una excepció per la dinastia anglesa, que no porta pas uns noms tan brillants com la rama borbònica espanyola, ja no resta en tot Europa una família regnant de més penatxo. Aviat el més il·lustre de tots els reis d'Europa serà Amed Zogu, el d'Albània, que de president de la República va voler

primer regiment d'infanteria «Regimiento del Rey», general de l'exèrcit britànic, coronel en cap del 16 («The Queen's») regiment de Lancers, cap i sobirà de l'Ordre insigne del Tús d'Or, batlle i gran creu de l'Ordre sobirà de Malta, cap de l'Ordre de l'Àguila Negra, de l'Ordre de Anunciata, de l'Ordre de Sant Andreu, de l'Ordre dels Serafins, de l'Ordre de l'Elefant, de l'Ordre de la Xarretera, de l'Ordre de Sant Hubert, de l'Ordre del Crancelin, etc., doctor honoris causat de la Universitat d'Oxford.

Un de tants retrats de l'ex-rei foragitat pel voler del poble

convertir-se en rei, ofici que si no surten entretancats, té caràcter vitalici i es traspassa de pares a fills. És clar que encara hi ha altres reis a l'Àsia i a Àfrica, però molt pocs. Quant a la regió europea, sembla que hem entrat en un període de franca liquidació. D'aquest continent, els reis en van desaparèixer, com en l'època prehistòrica en va desaparèixer lentament el mamut. Com el mamut, s'aniran retirant d'Europa els reis. La institució reial s'ha fet vella, i els reis, en lloc d'ésser útils són nocius, sobretot en certs climes polítics.

Políticament, Espanya no tenia fins ara cap prestigi a les cancelleries, però és innegable que la dinastia obtenia la consideració que mereixen les grans relíquies històriques. I, com succeeix en els països bàrbars, d'Espanya només se'n veia el rei, l'interès que ha desvetllat arreu del món l'enderrocament del tron espanyol, la última deixalla d'un gran imperi, augmenta la satisfacció dels electors, que l'han destruït.

Llegint l'Almanac Gotha sabreu exactament qui era Alfons XIII. Heus ací la seva targeta de presentació:

Alfons Lleó, Ferran, Maria, Jaume, Isidor, Pascual, Antoni de Borbó, Habsburg-Lorena i Àustria-Este, rei d'Espanya, de Castella, de Lleó, d'Aragó, de les Dues Sicílies, de Jerusalem, de Navarra, de Granada, de Toledo, de València, de Galícia, de Mallorca, de Menorca, de Sevilla, de Sardenya, de Còrdova, de Còrsega, de Múrcia, de Jaén, d'Algarve, d'Algecires, de Gibraltar, de les Illes Canàries, de les Índies Orientals i Occidentals, de l'Índia i del Continent Oceànic, arxiduc d'Àustria, duc de Borgonya, de Brabant i de Milà, comte d'Habsburg, de Flandes, del Tírol i de Barcelona, senyor de Biscaia i Molina, etc. Majestat Catòlica, cap suprem dels exèrcits de terra i mar, cap de la guàrdia d'Alabarders i de l'esquadró de l'Escolta Reial, cap del

«Gutiérrez», era conegut per l'Àfrica, perquè la guerra d'Àfrica fou la seva guerra, el seu gran esplai esportiu. També ha estat conegut per «Fernando VII y picon», perquè hi ha hagut pocs homes d'Estat tan intrigants com ell. Durant el seu regnat, la major part de les crisis ministerials eren d'origen palatí. El rei desprestigiava i devorava els homes que el servien. Era un Borbó com una casa, fals i caraginat com els millors exemplars de la raça borbònica. Al palau reial tots els polítics eren coneguts per un motiu grotesc. La tenacitat amb què va prosseguir la tasca de desprestigiament dels polítics el va convertir en el primer anarquista d'Espanya. Darrerament, només varen restar-li uns quants vells que senten la concupiscència senil del Poder.

Aquest rei absolut, d'esperit faraònic, tenia la preocupació de passar per demòcrata. Quan sortia de casa es posava la màscara de l'home simpàtic; convidava la gent a fumar i donava copets a l'espatlla. No el molestava que diguessin d'ell que era un «golfo» de Madrid. Durant la guerra, ell mateix deia que a Espanya només eren francòfils «el rey y la canalla».

Afortunadament, com ell havia profetitzat, haurà estat l'últim rei d'Espanya. Persona que havia transitat molt pel Palau d'Orient explica que una vegada el sobirà va dir aquesta frase al seu fill gran: «Què te has creïdo, imbècil. El últim rey de España soy yo.»

Es possible que els sentimentals tractin de presentar aquest home com una víctima. Les majestats caigudes sembla que inspirin compassió. Per això també és probable que sigui convenient anar filant la figura de l'ex-rei. Serà la millor manera de contrarrestar aquells sentimentalismes i la propaganda que pugui derivar-se'n.

MANEL BRUNET

Fontbernat SASTRE

Trajos mig temps a preus mòdics

Cucurulla, 2, 1.ª - Barcelona

Francesc de B. Lladó

LA GUERRA TAL COM ÉS EGOÏSMES L'HOME QUE NO SABIA ESTIMAR

VOLUM I.

Sortirà dijous vinent, dia 23 "DIADA DEL LLIBRE"

El pelotari

Amb la «cesta» a la mà, és el «pelotari» l'ídol de les multituds, que, àvides, omplen l'ampli frontó on ha de tenir lloc el partit viril i noble a la vegada. Tothom té fixades les seves esperances en el «seu» ídol: el seu triomf és indiscutible. Però què passarà si per casualitat sofreix en tan transcendental moment les conseqüències d'un excés d'energia en forma de mal de cap, cansament, esgotament?

No passarà res sempre que tingui al seu abast CAFIASPİRINA, el remei preferit per tots els deportistes, puix no sols elimina en temps brevíssim els dolors de qualsevol mena — mal de cap, oïda i queixals, migranya, neuràlgies, etc. — sinó que reanima i regularitza la circulació de la sang, sense afectar al cor ni als ronyons.

El senyor del pis de sota

Conte inèdit de JOAN MINGUEZ

El café, l'alcohol, l'havà... I mentrestant, la broca que passa via, indiferent a l'aniversari. Samsó només té ulls per a ella; imagina aquell abric blau que, si ell és torba, estarà vagant per la placeta, parant una atenció cada vegada més profunda a les vitrines dels establiments. Es mirará el rellotge de polsera — un dels primers arguments que ell esgrím —, dissimularà una ganyota, donarà una mirada impacient carer avall...

— Noces d'argent o bodes de plata? Què t'estimes més, papà?

Aquell esforç per empassar-se la rèplica que li ve als llavis:

— Celibat integral, filla meua!
Tanmateix va vint-i-cinc anys. Clavats. Vint-i-cinc anys que somrigueren davant del fotògraf, vint-i-cinc anys que varen donar un volt al Parc en cotxe, i que els apedregaren de confits en escapar-se d'un dinar feixuc com aquest, amb l'arròs i el pollastre i les bromes tradicionals a l'hora de les postres. Vint-i-cinc anys contemplant com el retrat de nuvis va perdent actualitat, com les faccions i els cossos en dibuixen la caricatura...

I que ella tingui encara la mala fe d'assegurar que «sembla que era ahir!» Com si damunt l'hora que els ajuntà no hagués plogut, nevà i pedregat, fins i tot! I ara, té, cal celebrar que siguin vells de vint-i-cinc anys més, mateix que si acabessin de realitzar una performance.

«Diantre de temps! I aquella que, si m'entretinc, s'impacientarà! Agafaré un taxi a la cantonada, si la portera no fa sentinella al carrer. Ai, Agustinet, que poc sospiten la teva duplicitat, els de casa! Capaçs d'imaginar que estàs esponjat d'alegria, que el foc de les galtes és emoció, quan no és sinó pressa de córrer a la aventura que et cau del cel... Pensa que estàs perdent el temps aquí! Aquella sí que és fruita del temps, i no poma macada per un quart de centúria; una doneta així, a tot drap, sí que et convidaria... Plantar-los a tots i fugir a Amèrica? Ah, si no fos per l'escàndol! I pel negoci: un romanço així costa tant de liquidar!»

Tot i que la sap irrealitzable — com el jugador que ja distribueix els milions que guanyarà a la loteria — Samsó planeja meticulosament els detalls de la seva evasió. Almenys sempre li quedarà el consol, el dia de demà, de dir-se amb una certa admiració: «Oh, i vares estar a punt!»

Agustí Samsó fou pujat en un medi devot. No és doncs estrany que, a l'hora d'establir-se, les seves preferències el decantessin a un «munte de pietats». Que no és, precisament, un «montepio», malgrat l'etimologia. Ni piados ni alterós; un entresol, l'alçada del Pont dels Sospirs, per accentuar la similitud. Quatre trams d'escala, una placa i, sota l'efigie del Sagrat Cor, la llegenda evangèlica, com una divisa heràldica: «Truqueu i us serà obert.»

No suposéssiu, però, que fos ell mateix qui fixà aquest límit a la seva ambició. Lluny d'això. En els seus anys escolars, s'havia imaginat més aviat estratègia o dirigent de masses. El prestigi del seu cognom l'exaltava fins a creure's cridat als més alts destins; i la convicció d'una futura sublimitat el feia somriure a la mediocritat de les seves notes, com un príncep que estudies d'incògnit.

Fins que topà la seva Dalila — de mal nom Gertrudis — i li jurà fidelitat al peu de l'altar, aquest sentiment de superioritat no va abandonar-lo. Li calgué el sedàs de la vida conjugal per a tocar de peus a terra, per a adonar-se que el cognom li era més aviat un destorb: que fer-se anomenar «En Samsó» o «El senyor Samsó» sonava tan fals com «En Dante» o «El senyor Dante».

Els anys l'ajupiren al jou, insensiblement, i l'anaren carregant d'espalltes. Però no, com les del famós homònim, capaces de derrocar un temple. Ni de derrocar tan sols la tirania domèstica. Perquè en el govern de Samsó, Gertrudis passà a ocupar el lloc vacant que havia deixat el traspass de les ties. Gertrudis l'abrigava bé, l'obligava a sortir amb paraigua i a aplicar-se el pitet de llana pels volts de Tots Sants, amb la mateixa autoritat que li escorcollava la roba, per sorprendre la carteta perfumada o el bitlletet reservat a una voluptat furtiva...

Els primers temps ell ho havia tolerat amb un somriure, afalagat per la tendresa i la gelosia que aquesta plàstica delatava. I així, sense adonar-se'n, s'havia trobat coaccionat, pel costum i per l'horror a l'escàndol, a una submissió total. El seu paper havia quedat localitzat a una activitat pro-

ductiva; s'havia convertit en la màquina de fer diners per a la família.

Quan pensa que sempre li ha tocat de pagar-ho tot: un cotxe per a la senyora, una loteria pel noi, un marit per a la filla... I aquí davant els té, els tres insaciabls, sempre insolents amb ell, com si el mantinguessin los fos una condescència que li tenen. El gendre, si més no, és l'únic que no l'ha decebut. Home que ha conegut la fam, respecta almenys la força dels seus diners i roman fidel al tracte d'aportar: a la família, una baronia pontificia i, a la filla, un plaer sense conseqüències.

I encara no els basta la seva submissió! Ara, sota la coacció de la senyora, li caldrà exaltar les joies de vint-i-cinc anys de matrimoni:

— ...la diada que celebrem és d'aquelles que s'han de senyalar amb pedra blanca... — I per què blanca, papà?

Sempre la impertinència, sempre la pregunta insidiosa que grata per a trobar un punt de grotesc pel papà, per aquest pobre home que s'afanya el luxe de la família darrera una finestreta, en ple districte cinquè, amb unes ulleres fumades perquè li tinguin respecte i perquè no el reconguin tan fàcilment... Dir-se Samsó, haver fet projectes brillants per acabar, abnegadament, valorant robes i joells, sord als sospirs i als gemecs de les víctimes... Sense una defallença, sense una escapadeta a París, sense una pessigadeta de tant en tant a la integritat conjugal...

Sentir sempre, al pas de la porta, i sense que la vostra presència interrompi la conversa, que el vostre fill parla del «pobre papà!» El vostre propi hereu, aquell que més d'una vegada heu hagut de salvar de les urpes dels usurers, implacables amb un competidor com el «pobre papà»...

I per torna, això: usurer. Sentir-vos dir usurer perquè faciliteu diners a un funcionari desvalgut, perquè socorreu «una classe passiva», perquè anticipeu l'usdefruit d'una herència! Us recriminen que us reserveu l'interès legal i un petit marge pel risc, com si haguéssiu fet vot de filantropia. Qualsevol diria que és molt dolç fer números, i vigilar el Registre, i llegir les esquetes mortuòries, i disputar-vos amb els habilitats, mentre les vostres víctimes protegeixen vedettes de music-hall!

I bé, prou. Ell també té dret a viure la seva vida; altrament, si es descuida ja no hi serà a temps. Ara mateix correrà a retrobar aquells ulls prometedors, que ahir li donaren entenent d'una voluptat completa...

— Però, Agustinet, per l'amor de Déu, si avui ens has de portar al teatre! Ves si una diada així...

— Sembla mentida, papà!

El costum d'obeir l'ha fet tornar a seure. Però una velleitat de rebel·lió el treballa. L'envia de pensar en aquells ulls, en el somriure sarcàstic que els il·luminaria si presenciessin aquesta escena. El rostre congestionat per l'esforç de la decisió, s'aixeca brusquement i d'un cop de puny fa trontollar la taula.

— Doncs me'n vaig. I ara que sou aquí, ho aprofitaré per a dir-vos que s'ha acabat, una vegada per totes. Us creïeu potser que la meua voluntat no compta? Doncs anàveu errats. Estic tip de treballar pels altres.

Tots quatre s'han alçat del seient i se'l miren amb estupor, amb aquell aire desolat de l'amfitrió, envers l'hoste incorrepte que fa sufocar les dames. L'esclat és tan extemporani, tan imprevisit en aquest home morigerat, que tots coincideixen a creure'l boig. Serenament, sense perdre el control, Gertrudis s'ha acostat a aplacar-lo i a prendre-li el pols.

— Vaja, Agustinet, quines ganes d'exaltar-te... No comprens que no t'ha de ser bo aquest trasbals? Després diràs que et fa mal l'estómac. Apa, assossegat; no veus que aquí tots t'estimem amb deliri? Oh, i té febre! Ves, Miquel, tu que entens en medicina...

Com si l'esforç l'hagués esgotat, Samsó es deixa fer. Deixa que l'auscultin, que li tustin l'esquena i que, un cop desvestit i colgat, li apliquin compreses al front. De tant en tant una frisança el sacseja tot. Realment, és dolç sentir-se atès, vigilat, governat com una criatura. Es clar, estava excitat; ells deuen tenir raó, des del moment que li han trobat temperatura alta. «Aquest estiu de Sant Martí, tan traïdor! Et menjaries la Lluna i no t'adones que ja no et queden dents... A la teva edat, aquesta agitació no et convé de cap manera: una feridura de següida hi és. Sí, naturalment, hi ha aquella... Es bonica, quin dubte té; però, vols dir que val la pena de tot aquest terrabastall? Deu ser una dona fàcil, l'has coneguda a través d'algunes pignoracions; vés a saber si és una vampiressa d'aquelles que t'assassinen en una cambra d'hotel o et sepulquen en l'aigua mansa d'un llac...»

«Agustinet, quin disbarat anaves a fer! Fugir dels teus, que són els únics que t'estimen... encara que sigui pel compte que els té! Tot plegat, per què? Per un any de desvariieg amb aquella aventurera, i que hi deixaries les ungles: tan dispendiosa! Encara no n'has pogut treure res i ja et costa més de cinc centes pessetes...»

«I al llit s'hi està tan bé!»

JOAN MINGUEZ

(Del llibre de contes Magda la generosa, d'immediata publicació.)

Lletres franceses

D'octubre a desembre, els editors parisiens publiquen novel·les; de gener a març, ens donen sobretot assaigs; a fi d'any, una pila d'obres novel·lesques: les signades per noms poc coneguts pendran la sortida per als Premis literaris, les altres s'aprofitaran del moviment de què es beneficia la novel·la al temps del Goncourt, del Fémina, del Renaudot, de l'Interaliat. Els premis s'han convertit en un dels factors més actius de la vida literària francesa; són ells, en efecte, els que regularitzen la producció: un llibre escrit amb destí al Goncourt no sortirà al mateix temps que un altre destinat als premis de l'Acadèmia; i els editors saben que el públic saturat de novel·les a fi d'any, els mesos següents més aviat compra estudis històrics o biografies novel·lades.

Per això, durant els tres mesos que acabo de passar a Espanya, els llibres d'aquesta darrera mena s'han acumulat sobre la meua taula, i al meu retorn a penes he trobat res més que *Les Sœurs Hortensia*, d'Henri Duvernois, i *Mica Tragediens*, de Jean Desbordes; una mica decebedora la segona novel·la d'aquest jove deixeble de Jean Cocteau; m'estimo més, ho confesso, l'obra tan vivent de Duvernois, un gran escriptor que els medis d'avantguarda descobriren d'ençà que André Gide l'ha senyalat a llur atenció i que Bernard Grasset l'edita. Sinó que Duvernois ja fa cosa de trenta anys que escriu i *Gisèle, Morte la bête, Edgar, Faubourg Montmartre* són considerats per alguns de nosaltres com obres mestres d'observació humana.

Però una altra obra ha vingut ja a eclipsar *Les Sœurs Hortensia*; perquè no passa setmana sense que l'esnobisme parisenc no tingui algun efímer engrescament; aquell del qual es beneficien actualment els *Souvenirs* de Georgette Leblanc és plenament justificat, d'altra banda. Aquest llibre, que havia de sortir amb el títol: *Vingt ans avec Maurice Maeterlinck*, té un altre interès que el petit escàndol que hom preveia abans de la seva publicació. És una contribució preciosa a l'estudi psicològic d'un dels més cèlebres escriptors d'aquest temps i de la seva principal inspiradora. Cantant, actriu, escriptora, Georgette Leblanc trobà Maeterlinck cap allà 1895, quan a penes era conegut enllac més que a Bèlgica, i l'ajudà molt a propagar la seva glòria pel món.

Si és exacte, com ella prova de persuadir-nos-en, que col·laborà directament en algunes de les seves obres essencials, *La sagesse et la destinée* per exemple, l'editor d'aquests *Souvenirs* als quals ha posat un preafici, no ho pensa. Nosaltres tampoc. Però això no treu res a una obra extremadament evocadora de l'atmosfera que regnava en els medis literaris francesos a darreries del passat segle, època que avui ens sembla més llunyana que si haguessin passat segles.

D'altres llibres han estat consagrats darrerament a grans escriptors del segle XIX. Penso sobretot en el *Turguènev* de Maurois i en el *Dostoievsky* d'André Levinson, que és una preciosa contribució a la bibliografia del més gran escriptor rus, ja abundant a França. Sembla precisament que la glòria de Dostoievsky eclipsa una mica la dels altres novel·listes russos, i amb tot, un Púixkin, un Lermontov, sense parlar de Tolstoi, compten entre els més eminents. Cal doncs lloar André Maurois d'haver reunit en un volum les conferències que ha dedicat a Turguènev, segurament el més francès de tots els escriptors del seu país.

El *Clemenceau* que ens presenta Jean Ajalbert no és pas menys escriptor que home polític. Col·laborador de *La Justice* abans d'èsser membre de l'Acadèmia Goncourt, Ajalbert ha treballat gairebé cada vespre al costat de Clemenceau, i és sobretot la silueta del Tigre periodista la que ens traça.

Quan els articles que componen aquest volum van aparèixer a *Les nouvelles littéraires*, suscitaren algunes polèmiques, perquè Ajalbert no plany a ningú, i menys que ningú als altres biògrafs de Clemenceau... i ja es pot formar tota una biblioteca amb els llibres que d'ençà de la seva mort li han consagrat Daudet, Benjamin, Martel, Suarez, Neuray, etc., etc.

Amb l'*Ingres* de Jacques Fouquet no deixem el segle XIX, però tot seguit la vida del pintor de *L'edat d'or* hom no imaginaria pas que aquest segle fos sotraguet per les tempestes del romanticisme. En front del fogós Delacroix, Ingres representa la tradició en el que aquesta té de més clàssic, i si algunes de les seves obres avui ens emocionen, és que sortosament no posava sempre en pràctica, en els quadros que pintava, les teories que professava.

Es ben llunyana d'aquesta existència burgesa la tan estranya de Fouché, del qual Stefan Zweig ens traça un retrat psicològic digne dels més remarcables estudis del seu compatriota Ludwig. Aquests dos escriptors alemanys s'han esforçat a renovar el gènere de la biografia dedicant-se menys als fets que a l'esperit dels personatges que posen en escena. El *Napoleón* i el *Guillaume II* de Ludwig han tingut un gran èxit, i no deuria ésser menor el del *Fouché* de Zweig. Fins sembla que a França, actualment, sigui més fàcil l'entusiasme si el llibre ve de l'estranger: abunden les traduccions de l'alemany, del rus, de l'anglès, i és de desitjar que un esforç semblant mereixin els autors ibèrics.

Tornant a l'estranya figura de Fouché, es comprèn que hagi temptat Zweig, perquè cap altra no és tan misteriosa ni segurament cap altre home no tingué durant la Revolució, l'Imperi i la Restauració, una acció comparable a la de Fouché. Balzac li consagrà en *Une ténébreuse affaire* algunes pàgines en les quals parla del «singular gèni d'aquell esperit ombrívol, profund, extraordinari, tan poc conegut». Cal lloar Zweig d'haver-nos-el fet conèixer millor.

A dir veritat, d'aventurers d'aquesta mena en tenim alguns avui dia, i precisament Blaise Cendrars ens en presenta un en *Rhum*. És una novel·la d'aventures que no per haver estat realment viscudes són menys extraordinàries. El nom de Jean Galmot sovintaja en les cròniques de la premsa francesa aquests darrers vint anys. Quanta a la seva mort, ha determinat a la Guiana una revolta que ha costat la vida a cinc o sis dels seus adversaris, i que ha acabat un dia d'aquests a Nantes amb un procés ressonant.

Blaise Cendrars, com es veu, ha treballat sobre matèria fresca; l'autor de *L'Or* ha conegut Galmot, i ens el presenta com un home que corre a l'encontre de tots els perills, estima la vida en totes les seves manifestacions, per amor de l'acció i per gust del risc. No sembla, malgrat les aparències, que aquests trets siguin els d'Al Capone, el famós *bootlegger* de Chicago, la tumultuosa existència del qual ens contà el periodista americà Fred Pasley. Sembla que risc per risc, Al Capone preferiria més tranquil·litat, sinó que està agafat en un engranatge del qual hom no surt: Matar o ésser mort, tal és el dilema en què es troben col·locats els grans bandits americans.

Es ben evident que deu ésser bastant desagradable, per anar al teatre, de veure's obligat a fer-se acompanyar per divuit galifardeus de smoking que s'alcen quan surti a fumar en l'entreacte, i no deu resultar gaire divertit de veure's obligat a passejar en un sedan de set tones, blindat per tots cantons, amb dobles vidres a prova de bales i precedit i seguit per dos autos més amb els guàrdies de corps...

G. CHARENSOL

PER CATALUNYA

Per l'escola catalana
Per la formació de
la nostra joventut

Feu-vos soci de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.
Allisteu-vos a Palestra.

Ompliu aquests buillets i trameteu-los a qualsevol d'aquestes adreces

Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana
Arcs, 1, pral.

PALESTRA
Corts Catalanes, 592, pral.
Barcelona

LLIBRES per a les Belles Arts i Arts Industrials
BANYS NOUS, 5 - Telèf. 20542

Ja podeu adquirir la

Guia Michelin d'Espanya 1931

a la Llibreria Catalònia
17, Plaça de Catalunya, 17

En	nat l'any	de professió
habitant al carrer	n.º	pis
Publicació	desitja ésser soci de	
l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, pagant la quota mensual de pessetes.		
..... a de de 1931		
Palestra, pagant la quota d'una pesseta i el donatiu voluntari mensual de pessetes.		
..... a de de 1931		
(Signatura)		(Signatura)

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

CAMISERIA F. Vehils Vidal

32-Avinguda Portal de l'Angel-34
7, Plaça Universitat, 7
BRUSES models especials, des de 12 pessetes
SUETERS nova col·lecció, des de 8 pessetes
MITJONS canalè dibuixos exclusius, des de 3'50
CAMISES OXFORD PANAMA "Estrella" amb coll, 12 pessetes
MOCADORS ARGENTIS per a SENYORA, des de 7 pessetes
72 models de colls forts i flusos a 1 pesseta 3 per 2'50 ptes.

I E L T E A T R E

LES ESTRENES

Els criminals, de F. Brückner, traducció de Millàs-Raurell (Teatre Romea)

La nova empresa del Romea ha volgut començar la seva actuació fent conèixer al nostre públic una obra tan important com aquesta d'*Els criminals*, del poeta alemany Teodor Tagger, que s'ha fet famós per tot arreu amb el pseudònim de «Ferran Brückner», que és el que usa per a la seva producció teatral.

responsabilitats, l'escamotejament de les culpes, l'entorboleiment de les qüestions, carregant el mort—com vulgarment es diu— a tota la humanitat, als defectes de la civilització, al deficient mecanisme social, a la manca de flexibilitat de les lleis, a la fatalitat, etc., etc. Aquesta sembla que és la intenció de «Ferran Brückner» i el co-

L'original presentació escènica d'*Els criminals*

Hem dit ja moltes vegades que no som gens ni mica partidaris d'allò que s'anomena *teatre d'idees*, sigui el que sigui ell i siguin les que siguin les seves idees.

Tot i sabent-nos-en molt de greu, aquest criteri nostre ens fa recular com a obra d'art els formidables drames socials d'Ibsen —i no precisament per passats de moda—, malgrat la seva passió fonamental humana i la seva honestat de principis, malgrat l'exigència de justícia i de càstig pel mal que movia el pensament d'aquest autor.

I si rebutgem l'obra d'Ibsen, escrita amb aquell tremp tan enèrgic, amb una ànima tan noble i tan asseguada de perfeccionament i de rectitud, prescindint del valor que pugui tenir considerada estrictament com a obra teatral, perquè queda ofegada sota l'amuntament de tot allò que hem dit, no haurem de rebutjar també, i amb molt més motiu, aquesta de «Ferran Brückner», malgrat tota la bona intenció que li puguem reconèixer, que vol ésser com a mena de justificació i d'excusa per totes les aberracions, totes les maldats, totes les follies i totes les vilesses?

Aquest horripilant melodrama, tan ben construït, tan ben organitzat en totes les seves parts, tan arrodonit en el seu conjunt, és efectivament—com d'altres han fet ja notar—una obra ben representativa del profund desballestament intel·lectual i moral que afecta tota la vida alemanya d'avui.

El tret més característic de l'enorme crisi de principis i de desorientació ètica que està travessant Alemanya de la gran guerra ençà, que veiem reflectir-se en totes les activitats d'aquest poble, des de la política dels *elms d'acer* fins a la teoria filosòfica més abstracta, i que marca també profundament el pensament que ha inspirat *Els criminals*, és aquest de la tendència a la difusió de

rolhari que vol que treguem de la múltiple perpècia que és descabdella en *Els criminals*. Per si nosaltres no ho vègessim prou clar i no ens en quedéssim prou convençuts pel nostre compte, encarrega de procurar-ho a les escenes del segon acte, especialment per aquells parlaments que llenquen els magistrats de totes les sales de justícia que hi desfilen, que podem considerar la part més fluïda d'aquest melodrama.

Aquesta tendència no es pot negar que sigui d'allò més humanitària, però tampoc es pot dir que tingui moltes probabilitats de menar-nos gaire lluny en allò que toca al perfeccionament de la humanitat, que és el que sembla que es vol pretendre en seguir-la.

No ens espantem, ni molt menys, de tot allò que se'ns presenta en l'obra, durant tota la representació de la qual podem dir que no ens passa pel davant ni una sola persona recta i de bona qualitat moral—prostitutes, invertits, lladres, *souteneurs*, estafadors, xantagistes i assassins; un verdader mostrari de gent indesitjable; una clauveguera—. Tot això no ens espanta, però el que no ens agrada és la manca d'objectivitat de l'autor; la seva posició de *franciscanisme*—perdó!—; la seva «comprensión», el seu «fer-se càrrec» de tot, les seves ganes d'excusar-ho tot i la seva pretensió de justificar-ho.

Però, deixant teories socials a part—que no tenen res a veure amb allò que ens interessa aquí—, hem de dir que *Els criminals* és, en els actes primer i tercer, una obra d'una força d'observació agudíssima i d'un realisme excel·lent, amarg i implacable, portat amb un tacte i una correcció difícilíssims, donats els assumptes que enfocava (tacte i correcció en els quals ha intervingut positivament el talent del traductor, que ha tingut de salvar perillosíssims obstacles), concebuda amb originalitat i creada, com hem dit més amunt, amb perfecte domini de la tècnica teatral. Quant al segon acte, hem dit ja que és el que trobem més fluïd de l'obra, amb aquells advocats tan innocents, aquells jutges tan incapaces i aquella policia tan mal organitzada— a Alemanya!—, que pel que veiem no sap aixecar un atestat ni se li acut tan sols examinar els senyals digitals que ha de presentar el coll d'un estrangulat.

El llenguatge d'aquesta traducció, correctíssim i cenyit; la transposició al català de coses tan difícils de dir en la nostra escena com les que es diuen en *Els criminals*, està feta amb encert i naturalitat. La presentació és de molt bon gust i tractada amb una simplicitat ben expressiva.

La interpretació, en conjunt, correcta i portada amb molt d'afecte. No hem de fer ressortir l'actuació de ningú, perquè cadascú, en el seu paper, està ajustat i ens en dona una adequada interpretació.

JOAN CORTES

LA MÚSICA PAU CASALS

Si en tota altra esfera artística és veritat, com diu en algun lloc Baudelaire, que tot allò que no és ben deformat ens oculta la seva essència, és inaprensible en el seu fons, en l'esfera de la música, o potser més concretament, en l'esfera de la reproducció artística de l'obra musical sembla passar exactament el contrari.

Es a dir, que tota deformació expressiva, en lloc de lliurar-nos el secret íntim de la forma, l'entorboleix i l'emboïlla. La frase musical té un contingut emocional propi, que és l'únic que ens interessa. L'emoció de l'ínterpret, diríem, intercepta l'emoció intrínseca de la frase. I és que la frase musical és ja en si i per si mateixa «expressió», i l'artista que afegeix expressió a aquesta expressió, en lloc d'afegir, resta.

Podríem dir, doncs, que l'execució ideal de l'obra musical és la que exposa el seu natural desenvolupament amb la més absoluta fidelitat al seu ritme intern, sense violentar-lo en el més mínim amb «intencions» interpretatives. Una execució en la qual l'obra sembli brollar de les seves pròpies energies. En la qual no hi hagi ni un sol *crescendo* imposat per designi arbitrari, ni un sol *ritardando*, ni un sol *rubato* obtinguts a la força, i en la qual el curs del desenvolupament tingui la mateixa naturalitat que el ritme de la respiració.

Així podríem definir, a grans trets, les característiques d'un tipus d'artista interpretador ideal, que ha tingut en la persona de Pau Casals un dels més excel·lents representants que registrarà la història.

Heus aquí, en efecte, l'encís més pur de l'art incomparable de Pau Casals; aquella serena, gairebé impassible objectivitat amb què les seves interpretacions reflecteixen el fons inefable, l'autèntica fesomia espiritual de l'obra, en tota la seva puixança directa i original.

I heus aquí, encara, el secret de la formidable puixança poètica d'aquest art: aquella sensació que us dona de fer-vos descobrir i escoltar com per primera vegada una infinitat d'aspectes i detalls de l'obra, que fins aleshores havien restat lletra morta per la vostra sensibilitat; davant dels quals heu passat de llarg, sense perdre consciència de llur veritable categoria estètica dins l'obra.

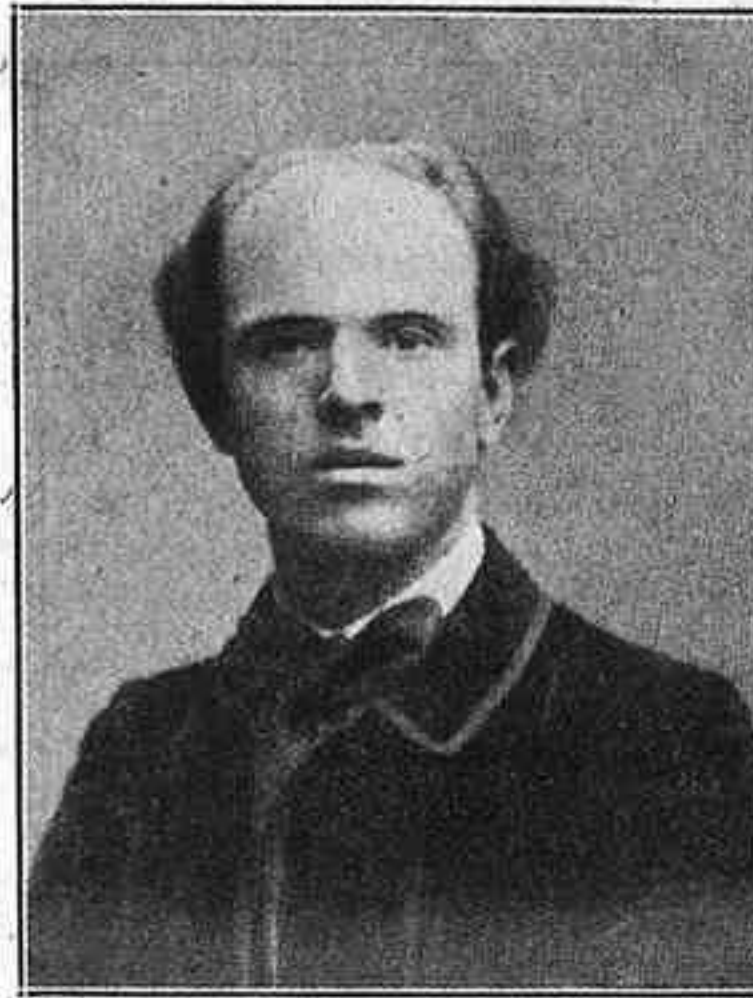
Això suposa, naturalment, un grau suprem de lucidesa i d'intensitat en la representació mental de l'obra, per part de l'ínterpret i, d'altra banda, un artífici intel·ligent, un joc saviament arbitrari de totes les facultats expressives, encaminades a la perfecta materialització sonora d'aquella visió imaginativa.

No cal ponderar, evidentment, la tècnica meravellosa de Pau Casals, en la qual no sabem ni admirar més la prodigiosa sobrietat i economia de mitjans, o la qualitat gairebé immaterial que arriba a pendre, a còpia de fer-se invisible com a esforç i perfecta com a mitjà de reproducció sensible de l'idea musical. I teniu, per fi, que aquest prodigi de simplicitat, de contenció i de fidelitat a l'esperit i al text de les obres que executa, dona per resultat—fet paradoxal—l'art més personal i més formidablement expressiu que pugueu imaginar.

Quan Casals posa aquest art al servei dels *chefs-d'œuvre* de la literatura violoncel·lística,

com ara la *Segona Sonata*, op. 102, de Beethoven, o la *Sisena Suite*, de Bach, per exemple, les seves recreacions atenyen als cims de la perfecció i de l'emoció, davant dels quals tot elogi, forçosament, ha de resultar una banalitat.

A remarcar en el concert que comentem l'actuació d'Otto Schulhoff, el mestre vienes del piano, per la serietat magistral i la

Retrat de joventut de Pau Casals

discreció exquisida de la tasca realitzada per ell al costat de Pau Casals.

Davant de la seva orquestra el mestre Casals inaugura dissabte passat al Palau de la Música Catalana la sèrie tradicional dels concerts simfònics de Primavera. Cal destacar com un dels moments culminants d'aquesta sessió la magnífica interpretació del Concert en la per clarinet i orquestra, de Mozart, en la qual subratllem l'excel·lent actuació de Josep Nori, tan remarcable per les qualitats estilístiques com per la rara puresa de dicció i bellesa de sonoritat amb què realitza la part de clarinet solista.

Aplaudim sense reserves aquesta idea de donar marge a l'actuació solista dels professors de l'orquestra. Quan un cos instrumental compta amb artistes tan qualificats com l'Orquestra Pau Casals, tota aquesta literatura de concerts per a solistes i orquestra—tots els instruments, especialment els de fusta, tenen les seves obres clàssiques en aquest domini—cau de ple dins el radi d'acció obligat de l'orquestra i ha de donar un atractiu singular als programes.

L'*Obertura Leonora*, núm. 1, de Beethoven, i la *Tercera Simfonia*, de Schumann, executades amb una claredat de concepte i de realització impecables, completaven el programa, que cloïa brillantment la superba versió de la *Suite de Scheherazade*, de Rimsky-Korsakov, en la qual es distingí particularment Enric Casals en la difícil part del violí solista.

ROBERT GERHARD

"MIRADOR" TEATRAL

A l'Espanyol han estrenat *Ocells de guerra*, adaptació teatral de la novel·la de J. Kessel, *L'équipage*.

Aquests ocells podrien ésser perfectament de pau si no anessin vestits d'aviadors militars.

Això vol dir que la part de guerra que conté aquesta obra és purament anecdòtica; que és un simple marc, un farciment, si voleu, un motiu forçat per a donar més envergadura de la que tindria normalment si l'obra és descabdellada en un altre ambient qualsevol.

Referint-nos concretament a l'argument, hem de dir que, salvant-ne certs detalls, ja és conegut. No es tracta, doncs, d'una obra pròpiament de guerra, ans bé n'és una aproximació.

Es molt natural que els pobles que patiren aquell flagell horrible es commoguin en veure'l reproduït dalt d'un escenari, en contrast amb els casos d'heroisme individual, d'amor o d'exaltació de l'amistat, que s'hi produeixen. Com que la visqueren, és natural que aquest teatre els transalís profundament; i això és el que explica els èxits formidables que solen obtenir i que depassen de molt el tipus de record dels èxits més grossos d'avantguerra en ésser estrenades.

Però ací és altrament. La guerra gairebé si l'hem viscuda. A penes l'hem vista reflectida a través dels telegrams dels diaris. En tenim una idea força rara. El públic no es troba predisposat ni a favor ni en contra. Va a veure-les totalment en fred, com si es tractés d'una obra de qualsevol altre gènere. Si hi acut encuriós i disposat a veure coses que depassin els límits normals del

teatre, és degut a les propagandes gairebé excessives que se'n fan. I com que allò que hi troba és, si fa no fa, el mateix o quelcom de molt semblant a les altres, en surt una mica desencantat.

Això per una banda. La part documental que contenen és inferior, i no pot ésser altrament, a la que contenen els films d'aquesta mena. Una obra de guerra, per excel·lentment presentada que sigui, no pot resistir la comparança amb cap *Res de nou a l'Oest*, per cas.

De les que coneixem, aquesta no és pas la millor ni la pitjor. És una de tantes. Molt inferior a *Fi de Jornada*.

Els actors la juguen amb un cert to, contra el seu costum. Unes petites falles d'indumentària, uns avions massa petits pel tany dels actors, uns disbars d'armetralladores que fan l'efecte de coets, però res més. No ha tingut l'èxit que semblava, per la senzilla raó que al Paral·lel no estan per guerres ni per catàstrofes.

JAUME PASSARELL

MUSIC-HALL Rosita Fontanar

Cançó és igual a dicció més gest —dèiem no fa gaire en aquestes mateixes pàgines. La Rosita Fontanar — que actua a l'Eèn Concert presidint un programa de molta qualitat —, constitueix una exacta il·lustració d'aquesta definició. La seva dicció i el seu gest col·laboren efectivament a la producció de l'expressionisme més intens i més perfecte que hem vist en el music-hall de *variétés* peninsular.

Aquesta artista posseeix una dicció clara i neta que troba sempre l'entonació justa i la inflexió exacta, el matis adequat, i que esgota — extreient-les i accentuant-les — totes les possibilitats expressives de les paraules. Quant al gest, el de Rosita Fontanar és d'una eficàcia expressiva extraordinària. A un rostre de gran mobilitat, on s'inscriuen sense esforç els sentiments més diversos, la Rosita Fontanar uneix una poderosa arma d'expressió. Les seves mans.

Ja hem parlat ací mateix de les virtuts expressives de les mans. Ja hem parlat de les mans d'Alady. Unes mans que murmuren i criden, que insinuen i afirmen. Unes mans que expressen, simplement. Ja hem parlat de les mans de Mayol i de la malaguanyada Yvonne George, que aplaudírem fa anys en el Principal Palace. Díaz Pla — en la seva recent *Cultura del Cinema* — constata també que «les mans tenen una extraordinària força d'expressió» i parla de «les possibilitats expressives que les mans en *gros plan* posseeixen per a reflectir estats d'ànim». Testimonis diversos de l'eficàcia indiscutible del gest, que Charlie Chaplin acaba també de constatar. Aquest mímic extraordinari, en unes declaracions recents, oposava el gest a la dicció, oposava el que ell en diu pantomima a les paraules. I deia que aquesta pantomima permet de passar imperceptiblement de la farsa al patetisme o del còmic al tràgic, transició que les paraules són impotents a realitzar sense esforç evident.

Sense compartir aquests exclusivismes, li mitem-nos a constatar que el gest de la Rosita Fontanar, les seves mans sobretot, realitzen plenament aquesta suau transició que Chaplin exigeix. Les mans de la Rosita Fontanar també riuen i ploren, impreguen i acarien, murmuren i criden. També expressen, en un mot. I li permeten d'anar imperceptiblement del còmic patètic.

És que la Rosita Fontanar té un talent polidèric de múltiples facetes. Anem a demostrar-ho. Els gèneres que cultiven les artistes de la cançó són nombrosos. Ja hem transcrit alguna vegada la classificació de Louis-Léon Martin. Reeditem-la. Hi ha la cançó jugada — Yvette Guilbert —, la cançó cantada — Mayol —, la cançó artista — Yvonne George —, la cançó vivent — Turcy —, la cançó fantasista — Marie Dubas —, i tantes altres. Doncs bé: la Rosita Fontanar té, ella sola, totes aquestes personalitats; reuneix, en una sola persona, totes aquestes modalitats oposades i contradictòries. Talent extraordinàriament divers, el de la Rosita Fontanar, extraordinàriament dítile, que li permet traslladar-se de l'un a l'altre pel sense transició visible, que li permet d'anar ràpidament de la xula madrilenya — tota brava i arrogant — al dinamisme esportiu i jovial de la *flapper* americana, de la ingenuïtat picant de la mexicana al desvergonyment desimbolt de la parisencina...

L'art de la Rosita Fontanar, per la seva distinció, pel seu tacte i la seva mesura, pel seu joc ponderat en el qual no hi ha mai res de massa, tolera perfectament la comparació amb la de qualsevol *déshuse*, per eminent que sigui, de més enllà dels Pireneus, i la situa indiscutiblement en un pla preponderant dins el panorama del music-hall de *variétés* peninsular, l'agonia lenta del qual detura aquesta artista excepcional amb una forta injecció de vitalitat.

Assenyalem, per acabar, l'excel·lent *tenue* de les cançons de la Rosita Fontanar, a gairebé totes les quals ha posat música el mestre Quirós amb un agut sentit del ritme i amb una exacta comprensió del que ha d'ésser aquest gènere. Molt remarcable, en aquest sentit, el xotis *Témoleto*, de ritme ben marcat, que està cridat a conquistar molt aviat la popularitat.

SEBASTIÀ GASCH

TEATRE CATALA NOVETATS

Companya catalana, direcció: CARLES CAPDEVILA

No deixeu de veure la més divertida i interessant de les comèdies:

MARIUS

de PAGNOL, traduïda per SAGARRA

Dimarts, estrena sensacional de la comèdia de Stefan Zweig:

L'ovella del pobre

Es despatxa a Comptaduria

CANTA **MAE MURRAY** BALLA TRIOMFA

EL PAVO REAL

Producció ALMIRA

al

ROSELLÓN CINEMA

Teatre Català ROMEA

Companya catalana VILA-DAVI

Avui, nit i totes les nits:

ELS CRIMINALS

7 accions simultànies en 7 escenaris. Més de 50 intèrprets. Original presentació.

CAPITOL I KURSAAL

AVUI

¿Hombres o diablos?

Segons la coneguda novel·la del gran escriptor francès ANDRÉ ARMANDY

"LES RENEGATS"

OX

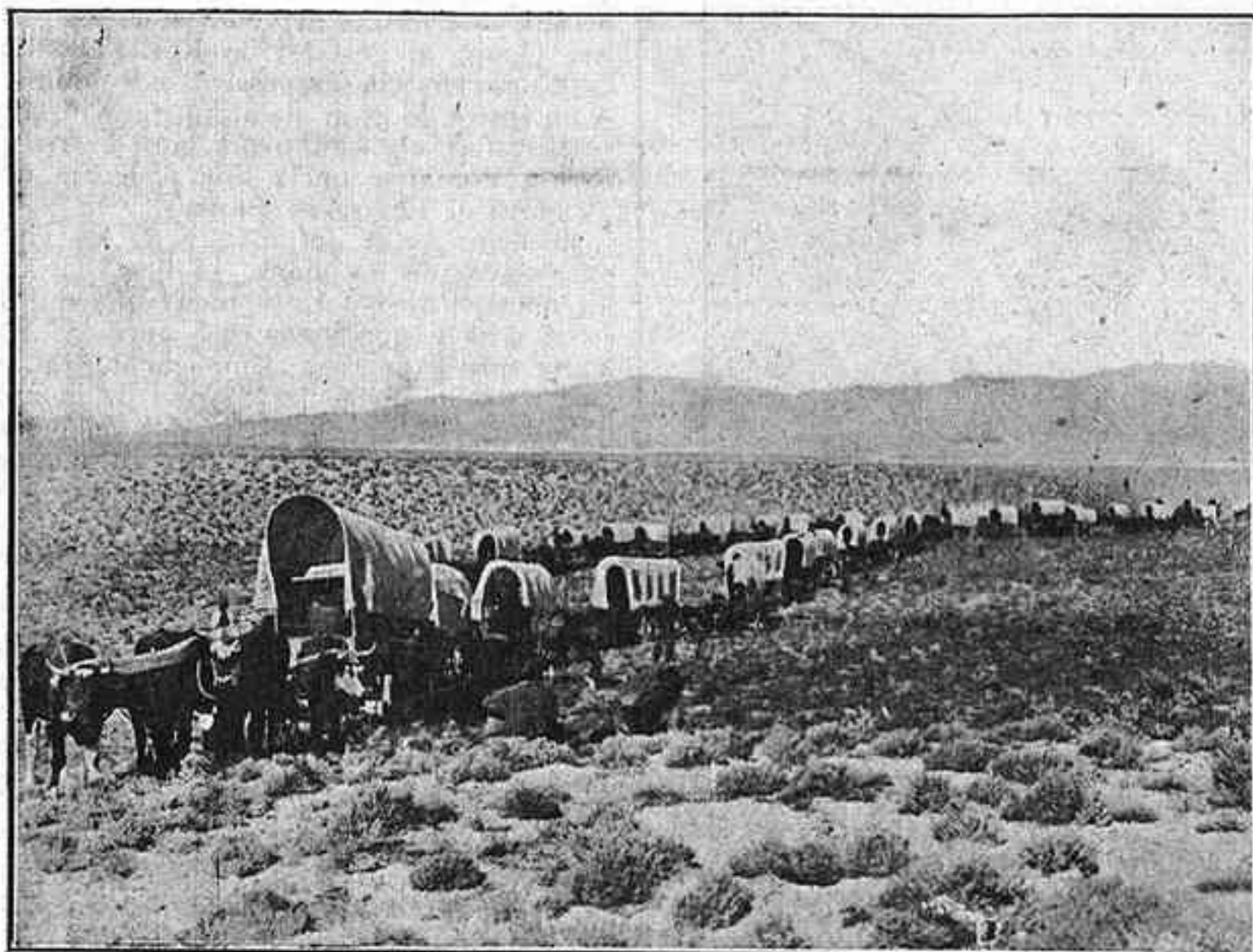
EL CINEMA

"La caravana de l'Oregon" Tres estrenes PANORAMA

Com ens deia l'altre dia Armand Obiols tot parlant de cinema, els russos es troben amb la revolució un tema èpic contemporani. Sense arribar a tant, els americans disposen d'una èpica nacional quasi contemporània, i es poden permetre aquesta singularitat pel fet de la considerable acceleració de la seva evolució històrica, acceleració que explica que els primers aventurers que plantaren a l'Oregon les seves tendes, poden ésser els avis de la mainada que corre, en un

records del cinema. L'evocació de la gesta d'una gèrnació en moviment a la recerca d'una terra de promissió a través del continent americà, contra els elements naturals i els indígenes. Cruze ha evocat en el seu film alguns dels moments decisius d'aquesta lluita grandiosa. Atac dels indis, pas dels rius, incendi de les praderes, caça dels brúfols, etc.

Més d'un lector reconeixerà en aquest assumpte *Horizons nous*, i amb raó. Que no

dia com avui, pels carrers imposants de San Francisco de California.

L'èpica viu, en regla general, del record del passat. Per això la història legendaria vol que el més gran poeta èpic hagi estat un cec. Els ulls tancats a la realitat que ens envolta, la qual tenim sempre la propensió de considerar trivial, les gestes del passat desmesuradament augmentades per una imaginació que cap visió no restringeix, són la matèria de l'èpica, la qual ve sempre a parlar-nos de grandesa i d'heroisme, i el cinema, que sembla participar d'aquella acceleració que acompanya els processos històrics del moment i que s'ha trobat portat en l'espai de trenta anys escassos a abordar tota classe d'assumpes, no podia evitar aquest, l'assumpte èpic.

L'ample marc d'escenaris i la quantitat material d'elements disponibles havien de temptar, per ells sols, els realitzadors ambiciosos. Però hi ha encara l'argument inicial. En desenvolupar-se justament en terra ianqui, el cinema trobava el motiu a l'abast de la mà, tot ell amarat de l'emoció de les coses properes i recents.

Els elements no estaven en les cròniques — hi havia, no obstant, Longfellow —, vivien encara en la imaginació de les persones, els testimonis existien presents i els pells-roges, que pacífics es mostraven a la curiositat dels blancs establerts al Nou Món, remembraven un imperi extingit, damunt les cendres del qual l'Amèrica ha assentat la seva prosperitat.

D. W. Griffith, adés a propòsit del naixement de la seva nació, adés a propòsit de la revolució francesa, posa fermament els fonaments del gènere, d'un gènere que es vol de peus a la història, d'aquesta història que defuig el vol ardit de la imaginació de Douglas Fairbanks, el qual, sol, isolat, es llença en l'èpica fabulosa.

De tota aquesta producció, es destaca *La caravana de l'Oregon*. El seu autor, James Cruze, és un dels treballadors més empèdorns de Hollywood. Vol dir això que la seva producció és vasta i, també s'ha de dir, desigual. Ara podriem recordar, entre els seus darrers films, *Tripoli*, animat també d'aquella grandesa que tant ens apassionà en descobrir-la a *La caravana de l'Oregon*.

Entusiasme a l'estrena i ara un dels bons

creguin, però, que amb aquesta reposició cerquem d'establir un paral·lisme. Es tracta d'una pura coincidència de dates, a la qual la nostra intenció és estranya. Només ens cal dir — ja que les circumstàncies ens ho indiquen — que l'obra original és la de James Cruze, que ella ha donat la pauta a la de Raoul Walsh i que *La caravana de l'Oregon* és un film mut, amb tots els avantatges que això significa en el cas present.

La caravana de l'Oregon és un dels films més dotats del que podríem dir-ne valor perdurable, un dels títols preeminentes en una suposada recopilació dels clàssics del cinema. La constitució d'aquesta selecció de clàssics i llur valoració retrospectiva és quelcom d'important i d'urgent. MIRADOR ha volgut amb les sessions d'enguany donar una pauta del que ha d'ésser aquesta tasca i de quins en serien els fruits.

Després de Seastrom, King Vidor, Borzage, Sternberg, etc., el nom de James Cruze i el seu millor film estan de sobres indicats per figurar en la nostra sessió de demà.

JOSEP PALAU

Nota. L'anunciada cinta de dibuixos animats que figurava en el programa de la nostra darrera sessió, hagué d'ésser suprimida en ampliar a última hora el programa amb *La melodia del món*. La llargària del programa ens indicà la conveniència d'aquesta supressió, que ara esmenarem incloent la cinta esmentada en la sessió de demà.

El documental *A les portes del cel*, que pertany al bloc de documentals de què disposa la Fox, es refereix a les muntanyes i als seus pics més alts. Amb la Ufa, la casa Fox és la que ha treballat més els documentals comprimits que són coneguts dels nostres amics, per l'espècimen sobre les aus que projectarem quan les nostres sessions al Rialto.

La còmica de Charles Chasse pertany a la darrera sèrie de cintes mudes del simpàtic còmic.

L'adaptació musical de *La caravana de l'Oregon* va a càrrec del Mtre. Victor Granados.

Hem decidit també incloure en el programa un document històric: la proclamació de la República Catalana.

En el panorama del cinema — tal com es presenta de Barcelona estant —, la producció italiana és un factor insignificant. I pensar que en altre temps els italians s'asseguraren amb llur producció la supremacia dels mercats europeus! Els films d'Itàlia constituïren les nostres primeres experiències cinematogràfiques. Perquè feien falsa ruta, és per què han anat tan a menys; i tots ho hem de deplorar. Itàlia és un país prou ric d'ànima, perquè no trobem ara a faltar un cinema italià de veritat. És que Itàlia és refractària al cinema autèntic?

El primer film sonor italià presentat a Barcelona, *Cançó d'amor*, és per encoratjar-nos en l'esperança d'un possible ressorgiment del cinema italià. *Cançó d'amor*, film extret d'una obra de Pirandello, és un film ordenat, intel·ligent i original. I això darrer ens sembla el més important.

Els defectes hi són, i evidents, però potser per aquesta mateixa raó, excusables. No vull fer una paradoxa. Vull dir que els defectes, quan són de certa naturalesa — la interpretació en el cas present —, són extrínsecs al treball creador de l'autor i superposats a l'obra, comproment-ne la seva puresa, no són pas capaços de dissimular-nos en la intenció profunda.

L'assumpte aquí és bo, i la manera de veure'l, a l'alçada d'aquella qualitat. En començar, en plantejar-se el conflicte, retrobem la manera típica de l'autor d'*Enric IV*, encara que el desenllaç del conflicte sembla trair-ne l'esperit. Com sempre, probablement, convencions comercials.

Si la interpretació comproment a voltes l'aparent veracitat de certes escenes, moltes d'elles les trobo humanes i impressionants en llur simplicitat mancada d'artifici.

M'havien dit que era un film carregat de plors i de sentimentalisme. Això darrer és fals, encara que el primer sigui exacte. Però els plors, el mateix que els petons, corren pel món i no devem foragitar-los, quan vénen indicats, del cinema. El corrent, el més exacte, és que tota noia que es trobi en les situacions en què es troba la protagonista del film, es faci bons tips de plorar. Si l'artista no sap plorar — i ara amb el sonor la cosa esdevé molt compromesa —, és una qüestió distinta de la d'aclarir si deu plorar i és indicat que ho faci.

Sonorització magnífica. Les veus del carrer tal com arriben als terrats, en els quals tenen lloc bona part de les escenes, són un encert tècnic i d'emoció. Tothom que ha viscut poc o molt als terrats sap del que es tracta. Aquell remoreig confús que puja del carrer estant i que tant invita a la melangia, ha estat donat amb un realisme extremament reeixit.

Les fantasies de l'esdevenidor que David Butler ha presentat amb el títol de *«1980»*, són divertides i només divertides, però com a tals aconsegueixen el que es proposen. Naturalment que totes aquestes anticipacions són a base d'uns quants esquemes que pertanyen al domini públic: les criatures naixent en incubadores elèctriques, l'alimentació química, les cases més altes que mai, les faldilles més curtes, la locomoció imponent és tocant als núvols, etc.

El clou de la festa és una visita al planeta Mars. Hi trobem dos marcians marcialis i tantes marcianes que no és possible comptar-les. Totes boniques, per bé que una mica histèriques. Tothom meix bessó i en cada parella n'hi ha un de bo i un altre de dolent. Resultat, que les batusses no s'acaben mai. La pau i la tranquil·litat no són sinó entreactes que no tenen altra finalitat que la de descansar, amb la santa intenció de tornar-hi ben aviat.

No cal dir que en la societat futura ha triomfat l'eugenesia i el romanticisme hi és considerat una mena d'infecció mental perillosa a la salut de la prole.

Els protagonistes s'estimen, i això no és un obstacle perquè cantin, i això dóna a comprendre que pateixen a l'estat agut d'aquella infecció sense la qual no és possible fer un film capaç d'interessar la gent de l'any 31.

Ramon Novarro ha presentat el seu primer film, que acusa una experiència dels

studios pròpia d'un home que des de molt de temps viu en intimitat amb ells. Treball correcte, precís, però mancat de personalitat.

Novarro s'ha dedicat el film a ell mateix, és a dir, que està sempre present i en les circumstàncies més favorables al seu triomf personal. Un èxit definitiu, un èxit, cal apuntar-ho, exclusivament femení. Com han dit més d'una dotzena de vegades els redactors del *Pour Vous*, Novarro és *charmant, drôle, ravissant* i tot el que vulgueu dins aquest estil.

Conchita Montenegro

Els americans, com a gent documentada, han fet un film d'ambient i s'han documentat sobre el que fan, mengen i canten els sevillans. Poden passejar el seu film amb triomf per tot el món... però m'agradaria molt veure com el rebran a Sevilla. Hi ha amors que maten, i aquest film — que diuen que Novarro ha tingut la gentilesa de dedicar a Espanya — potser trobarà més d'un desagraït.

Seria incapaç de fer cap crítica a aquest film fet amb tot el cor, amb tot l'amor patèric i àdhuc filial. Per demostrar-nos-ho, Novarro hi ha fet sortir la seva pròpia mare; aquest detall i el càntic: *Oh Maria, madre mia, oh consuelo del mortal...*, són coses d'aquelles que permeten impunement ficar-se a la butxaca un públic nombrosíssim que ahir reia amb les aventures galants del príncep consort de *La parada de l'amor* i avui s'entendria davant la imatge de la Verge de la catedral de Sevilla que protegeix els amors castissims de Conchita Montenegro i Ramon Novarro.

No em plauria dir mal d'aquest film. No més pel compte que em té, diré que aquesta mania que li ha vingut a aquest noi de cantar òpera, tots plegats la pagarem cara. Que dimoni és el que canta vestit de seminarista en el Teatre Reial?

Si vol cantar, va per ell, però quan es presenta al cinema, que faci cinema. Ningú aleshores no estima Novarro més que jo.

J. P.

Ja ho sabeu...

— que Jackie Coogan ja té quinze anys i surt en el film *Tom Sawyer*, tret de la cèlebre obra de Mark Twain?

— que Clarence Brown ha començat *Un esperit lliure*? Lyonel Barrymore en serà el protagonista.

— que està llest un altre film alemany d'Emil Jannings? *Es Liebling der Gotter*. És obra de Hans Schwartz, l'autor de *Rapsòdia Hongaresa*.

— que Abel Gance s'ha decidit a fer una nova versió del seu film *Mater Dolorosa*?

— que el nou film de King Vidor serà *Street Scene*, segons l'obra d'Elmer Rice del mateix nom, estrenada ja a Barcelona?

— que Abbadie d'Arrast, l'assistent de Chaplin en *Una dona de París*, dirigirà Chevalier en el seu proper film?

FANTASIO

Enriqueta Serrano
(La Clara Bow espanyola)

LA INCORREGIBLE

(Crítica de l'educació actual)

UN ARGUMENT D'AVUI
PER A LA JOVENTUT D'AVUI

Es un film "PARAMOUNT"

Stúdio Cinea

En la seva darrera sessió, Studio Cinea presentà *La patrulla de l'alba*, film de Howard Hawks.

Aquest film no fou, per nosaltres, el que podíem esperar de la fama de què venia precedit del seu director. Sense dificultat podrien compondre's, amb retalls, un parell de rotllos realment magistrals amb combats aèrics que es destacarien com els més impressionants que hem vist fins ara, però el film és excessivament llarg i encara més, excessivament perillós, amb la sèrie de tòpics obligats en aquest gènere de films, que semblava impossible reposar després de l'excel·lent tasca de depuració que en aquest sentit representen *Quatre d'infanteria*, *Res de nou a l'Oest* i *De frente... marchen!*

Angel Ferran deia una vegada (a propòsit del film *Ritmes de llum*) que no semblava sinó que les pel·lícules d'aquesta mena eren destinades a graduar la vista. El que hi ha, és que amb gaires films com *Champs-Élysées* tots haurem de passar per l'òptica. No podem acceptar aquests films que fan mal a la vista. L'art no pot burlar-se de la fisiologia, si és que parlem ara d'art! Un marista que de reüll es mira les cames d'unes nenes que es gronxen en un trapezi, va ésser jutjada la idea més feliç d'aquest film parisenc.

Al cinema "Fantasio"

Al vestíbul d'aquest nou local hem vist fotos de properes estrenes.

Sembla que el «Fantasio» donarà cabuda i en lloc preeminent dels seus programés, a la producció europea. Felicitem-nos-en. És, doncs, amb un sincer plaer que podem anunciar l'estrena imminent en aquell saló de films tan importants com *Presoners de muntanya*, de G. W. Polst; *Premi de Bellesa*, de Genina; *Els dos mons*, de Dupont, i finalment el darrer film de B. del Perojo *El embrujo de Sevilla*, totalment parlat en castellà.

La paraula al cinema

D'un interviu amb René Clair, publicat per *Le Crapouillot*:

«La paraula només ha de tenir en el film un valor emotiu.»

«El cinema ha d'ésser una expressió internacional per les imatges. El llenguatge de cada nació només li donarà una coloració musical. Si l'acció és prou comprensible per les imatges, el parlat no serà més que un acompanyament sonor del drama.»

«Així que el cinema en colors estarà a punt, veurem les mateixes equivocacions que al principi del parlat.»

«El que fa angúnia és que com més es multiplicaran els perfeccionaments, més temptats es sentiran els productors a copiar servilment la realitat.»

FÉMINA

RAMON NOVARRO

CANTA Y HABLE
EN ESPAÑOL

EN
SEVILLA DE
MIS AMORES
CON CONCHITA MONTENEGRO

PRODUCCION METRO GOLDWYN MAYER

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

EN

MIRADOR

presentarà avui, DIVENDRES, nit, al
Cinema París

Un còmica de Charles Chasse: **Els dos bessons**

Una cinta de dibuixos de PAT SULLIVAN

Un documental: **A les portes del cel**

Un altre document:

EL MOMENT POLITIC

(PROCLAMACIÓ DE LA REPUBLICA I CONSTITUCIÓ DE L'ESTAT CATALÀ)

El famós film de JAMES CRUZE:

La Caravana de l'Oregon

Butaques: 2 pessetes. Especial: 1 pesseta

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

LES ARTS DISCOS

Apunts d'història de les pintes

La premsa diària assabentà oportunament de la mort del conservador del Museu de Vic, Mn. Josep Gudiol, a l'obra del qual MIRADOR dedica atenció ja fa temps. Avui, publicuem, a guisa d'homenatge, un article inèdit de l'illustre arqueòleg, darrer d'un estudi que començà a publicar la malauradament desapareguda Gasetta de les Arts (número 10, juny de 1929, i núm. 14, gener de 1930).

Les pintes de vegades estaven guardades dintre capses, sobretot si aquelles eren luxosament treballades. A voltes els inventaris ens detallen quelcom sobre tals caixetes. Així, en morir en 1348 N'Agnes de Fontfreda, se li trobà unum stoyg de pintes de capells (C. F. de Vich: Inventaris dispersos). El beneficiat Pere Descoll en 1358 i En Guillem de Tarrés, dos anys més tard, posseïen unum stoyg corri de pintes (Id. Id.). El botiguer Pere Damians devia vendre els estris de guardar pintes, puix que cal notar entre els seus béns en 1545 tres dotzenes y deu stoyx de pintes (Id. Inventaris del notari Salvi Beuló). És curiós trobar un stox ab dues pintes un mirall un puntxo y un scura orelles de vori entre els béns d'En Gaspar Català, en 1545 (Id., Inventaris dispersos).

També eren guardades les pintes dintre bosses, com veiem en l'inventari d'En Pere Osona, el qual en 1401 tenia in quodam marsapano dues pintes de boix (Id. Id.). Resulta poc explicat el que diu l'inventari d'En Jaume Pau en 1340: un tenidor de pintes virimilam (Id. Id.). Les tarifes del General de Catalunya, en 1704 donen el nom de pentinadors al que servia per guardar les pintes. A aquest efecte trobem citats: pentinadors de cuyro sens mirall de gadamacil. — Pentinadors de vellut y pelja (p. 61).

Serien pintes molt ordinàries o d'ús quotidiana les que es diu que es trobaven enfilades en una cua de bou. En 1460, en l'inventari de Rafaela Bru, es parla de una cua de bou ab una pinta (Id. Id.). Anys després, en 1473, entre els béns d'En Bernat Soler, es comptava una cua de bou per scurar pintes (Id. Inventaris del notari Joan Sallés).

En 1547, entre les pertinençes d'En Gabriel Brugats, hi havia una cua de bou ab tres pintes. (Id. Inventaris dispersos). Una variant surt en 1526 a casa d'En Bernat Comalada, en parlar-se d'una cabayera per tenir pintes. (Id. Inventaris del notari Salvi Beuló). I aquí és del cas recordar una colarua ó roja de buey donde el ventero tenia colgado el peine, de que parla Cervantes en el seu Quijote i que servi per arreglar una barba (Part primera, cap. XXVII), que després fou reclamada per la ventera, qui dirigint-se al barber asiendo de la barba, dijo, para mi santiguada, que no se ha de aprovechar mas de mi rabo para su barba, y que me ha de volver mi cola, que anda lo de mi marido por esos suelos, que es vergüenza: digo el peine que solia yo colgar de mi buena cola (Id. cap. XXXII).

Per clenxar-se o pentinar-se s'usaven una espècie d'esclavines en les quals de vegades es feia ostentació de riquesa, puix que eren de teles fines amb brodatures d'or i de sedes i proveïts de trepadures, de rands, flocs i serrells.

Del príncep Joan, que després fou rei d'Aragó, l'historiador Josep Maria Roca ha dit que pels anys de 1351 posseïa, a més d'una pinta de vori, un pentinador de seda vermella i negra (p. 17).

El Príncep Carles de Viana, entre la llista dels seus efectes, en 1461, tenia un pentinador de fil y seda randat de seda blanca y altre de tela Dalmeria randat de fil dor (Edició Bofarull). Un de tela dorlanda primbo es trobava entre els béns de Gabriel Pons en 1490 (Id. Inventaris del notari Benet de Prat). En 1520 llegim un pentinador frosnit ab tres rudes ab flocadura baix

de seda blanca, propietat d'En Joan Pellicer (Id. Inventaris del notari Salvi Beuló). L'any següent l'apotecari Gabriel Roviola tenia I pentinador de tela ab I gajet dargent sobredaurat (Id. Inv. del not. F. Franch). Deu anys més ençà compareix un pentinador brodat de or entre els béns d'En Joan Castor (Id. Inv. del not. Salvi Beuló). En 1632 es descriu com a posseït per Antoni Noguera un pentinador de tela de rands ab vora ab flocs blancs ab corns (Id. Id.). Acabarem aquesta enumeració de dades anotant en 1575 un pentinador de tela prima brodat de seda negra ab un passama a la vora y quatre flocs, propie-

Pintó del Museu Episcopal de Vic (primer terç del segle XIX)

tat d'un tal Mas Pujol de Tavrènoles (Id. Inv. del not. Benet Puig).

Resulta curiós el fet que es designés també amb el nom de pentinadors les capetes que es posaven als infants quan se'ls duïa a batejar. D'entre les notes que sobre això tenim recollides, sols n'adduïrem una en la qual es fa distinció entre els dos usos. Així en 1530, en l'inventari d'En Nicolau Altafulla, es diu: un pentinador de betjar infants y un pentinador de cap brodat tot de seda negra (Id. Invent. del not. Salvi Beuló).

Les pintes eren venudes pels marxants ambulants i pels mercers i botiguers i admiren les grans quantitats que d'elles posseïen els venedors. Per això en 1402 al mercer vigatà Francesc de Grau se li troben cc pintes de graffio stimat lo c a VI sous (C. F. de V. Inv. dispersos). Pels anys de 1520 el mercader Francesch Albareda posseïa Sinquanta tres plechs de pintes de pentinarse c en cada plech ne pot haver dues dotzenes. (Id. Inv. del not. Salvi Beuló). Entre els béns d'En Bernat Serra, en 1551, es comptaven 70 dotzenes de pintes rahonables (Id. Id.).

Avui és difícil puntualitzar les diferències que hi havia entre les menes de pintes que resulten citades sota el capítol de Pentiners, que es citen en les tarifes autoritzades pel Virrei Joan d'Austria, a 9 de juliol de 1653, a fi d'evitar els abusos que es feren en les vendes: Pinta comuna de les seiques, o pinta closa comuna — Pinta closa mitjanera — Pinta closa fina — Pinta de cordonet comuna, y pinta lliseta — Pinta encaxada fina gran — Pinta voltada y llunada fina llamanera, y barbata, closa, llunada, de tres pessas petita, y pinta de jornal comú, quiscuna — Pinta de tres pessas mitjanera — Pinta de tres pessas grans — Pinta de jornal passat — Pinta de Reyna a la comuna — Pinta de Reyna fina y gran — Pinta de barber comuna — Pinta de barber gran — Pinta de Reyna mitjanera — Pinta de cavall ordinaria — Pinta de cavall gran (Manual de Novells Ardits, vol. XVI, cap. II, pàg. 50-501).

No volem deixar de remarcar que les esmentades tarifes de 1704 sols distingeixen

dues menes de pintes: pintes de banya escarpadores grans y mitjanas. També esmenten pintes xicas de barber.

Diferents vegades hem parlat de pintes de barber. El Jaume Roig, en el Llibre de les Dones, parlant de les estafades que feien les peixeteres de València diu (versos 7,466 i segs.):

ab tal abus
als farçanés
e tragimés
als de la quinta
a sobre pinta
los fan los barbes.

Una sola vegada veiem com a complement de les pintes unes broques o punxons que servien per partir els cabells al segle XIV. Entre els objectes preats que el rei Jaume II oferia a diverses personalitats, a 21 de febrer de 1523, veiem: Dues brocas evois pro crimilens partiemis (Rubió: Documents, vol. II, doc. XLV).

Just és dir quelcom sobre una altra mena de pintes que no són pas a propòsit per pentinar, sinó que amb l'excusa de sostenir els cabells de les dames han constituït un accessori indumentari de gran vulgarització i han resultat objecte d'art sumptuari. Ens referim a les pintes que els francesos anomenen de chignon, o sigui de clatell, i els castellans han denominat peinetas i avui es designen amb el mot pintons.

Tals pintes tenen un origen remot en les agulles o broques que els romans anomenaven acus comatoria i que tenien la forma de punxó. Més tard agulles de doble pua, de vegades fetes de costosa orfebreria i amb cisellats i esmalts i gemmes, les veiem representades en el tocat de les senyores i descrites en els inventaris. No obstant, hem de considerar que no es troben pintes de llargues puetes o dents fins en temps molt acotats als nostres dies. L'única representació que podem adduir referent als pintons, la trobem dissenyada en una rajola rectangular valenciana que figura en la col·lecció Font i Gumà i que avui deu ésser al Museu de la Ciutadella de Barcelona (Rajoles catalanes y valencianes, p. 92, fig. 100). En tal rajola, que pot ésser de principis del segle XVI, hi ha dibuixada en blau sobre blanc una pinta de nou puetes que van juntes a un floró de tres lòbuls trifoliats i dos d'altres tants lòbuls. En conjunt, tal objecte s'aparta del tot dels models litúrgics i dels de pentinar, i constitueix, com hem indicat, un exemplar que creiem únic per se temps.

El pintó, que devia servir per aguantar el pentinat de la part posterior del cap en les dames, va pendre gran increment a principis del segle XIX a França pels primers temps de l'Imperi napoleònic, quan per efecte de la Revolució havien desaparegut els pentinats exageradament monumentals, en els quals intervenien, tant com els cabells, unes carcasses de metall o filferro i les flors, llaçons, plomes i blondes a la Pompadour. Els pintons s'introduïren a la Península Hispànica de seguida, i constituïren un admicible quasi indispensable en tot cap femení, arribant a tenir grandioses proporcions i formes variadíssimes. N'hi hagué de les anomenades de teja a causa de llur forma corbada, restant superiorment terminals en carrat horitzontal en corba ó corbes, en diademes, en floró, en llaçada, en pomell de flors, etc., etc. N'hi hagué de llises i de treballades en relleu, de trepadures, de muntades en metall o daurades. La majoria d'elles eren de conca o carei, o sigui de closca de tortuga de mar, però no en faltaren de banya, de fusta, de mareperla, d'argent i d'altres metalls, i se'n coneixen d'ornades amb treballs d'orfebreria.

També hi hagué pintes corbades en diadema que servien per sostenir els cabells davanters i fins hi hagué temps, a finals del segle XVIII, en què els homes més elegants deixaven la perruca, el cuot i el ret, i amb el cabell curt a la Titus feien tirar endavant els cabells del clatell envers el cim del cap, fixant-los amb una menuda pinta de closca de tortuga. El col·leccionista barceloní Marc Jesús Bertran posseïx en la seva nombrosa col·lecció una variadíssima sèrie de pintons. En tenim també uns quants exemplars al Museu Episcopal de Vic, dels quals en destaca un que pot ésser de per allà l'any 1830, de notable treball i sobretot de grandíssima dimensió, ja que mesura 34 cms. d'alt per 31 cms. d'ample.

J. GUDIOL, PREV.

ELS DISCOS

Música simfònica

Moltes han estat les obres que s'han volgut fer a base de l'orientalisme, però es pot dir que un dels autors que més ha reeixit ha estat Borodin amb el seu poema simfònic *En les estepes de l'Àsia Central*. Amb un sol tema ben desentrotllat n'hi ha prou per a bastir tota l'obra, una de les que més aviat han arribat als públics d'arreu per la seva originalitat de construcció que produeix un descriptivisme musical ben exacte i expressiu de la bellesa exòtica del desert. Interessant també és la versió que hi dona Albert Coates en enregistrar aquest disc, i és que aquest director, quan no se li encomana la dèria del llument, per la seva intel·ligència és dels més indicats per a comprendre el repertori rus. Cal subratllar també l'especial forma de l'obra, de base melòdica, que fa que en el gramòfon es pugui reproduir amb completa similitud.

Es difícil poder explicar-se el fet innegable que els editors d'aquí sovintegin en els programes la música moderna, essent així que en els concerts en canvi és difícil de sentir-ne; és a dir, sense comptar amb un públic habitual, es llencen a oferir obres que, per bé que no molt conegudes, són admirades i reconegudes en el seu valor. Les obres de Strawinsky i les dels autors de la moderna escola francesa es van incorporant al repertori de la música enregistrada i no són estranyes repetides edicions de les mateixes obres per altres orquestres. Des del temps en què Strawinsky personalment va venir a dirigir les seves obres, no s'havia sentit aquella deliciosa suite de la seva òpera *El cant del rossinyol* i aquests discos que ens porten l'audició de la Simfònica de Londres de la *Marxa xinesa* en la qual l'autor es complau a portar la subtilesa a l'últim extrem i el disc és prou expressiu per a manifestar en tota la seva forma aquell ritme tan original.

També les obres de Brahms tenen una certa preferència en la música registrada i això gairebé es pot assegurar que és per l'atenció que li presta el Mestre Stokowski que sembla molt propens a la música aquest

autor germànic. A poc a poc s'han enregistat totes les simfonies i fins els concerts i cal subratllar de passada l'elevació de cultura musical que, això suposa en l'auditor de discos, puix es tracta d'una música a la qual només es pot arribar amb una certa preparació. Aquesta simfonia, la número 3, que interpreta l'Orquestra de Filadèlfia i que aquí tantes vegades hem escoltat, aviat sorprèn l'auditori per la grandiositat de concepció i la inspiració elevada dels temes que la formen, essent una de les obres més característiques de la força creadora d'aquest gran autor.

L'obertura de *Fra Diavolo*, d'Auber, que el disc ha desempolsat, en ésser enregistrada només podrà tenir el valor de l'anècdota. Auber va ésser un músic elegant i no desproveït de certa gràcia, però en canvi poc inspirat i sense esperit; al seu temps va ésser un compositor de moda, però ara han envellit tant les seves obres que no s'aguanten.

Una altra obertura d'òpera, però aquesta més coneguda, la d'*El barber de Sevilla*, que interpreta la Filharmònica Simfònica de Nova York, ens porta a les melodies alegres de Rossini, que no necessiten una orquestració compacta que les agunti i que tot i tenir més d'un segle i de prodigar-se de sobres, conserven encara la naturalitat ingénua de llur temps.

J. G. «En les estepes de l'Àsia Central», Borodin. — Orquestra Simfònica de Londres, C.ª del Gramòfon AB-627. «El cant del rossinyol», Strawinsky. — Marxa xinesa. Orquestra Simfònica de Londres, C.ª Gram. AB-1657. Simfonia núm. 3, Brahms. — Orquestra Simfònica de Filadèlfia. C.ª del Gramòfon, AB-644, 5, 6, 7. «Fra Diavolo», Auber. Obertura. — Orquestra Filharmònica de Viena. C.ª del Gramòfon, AF-412. «El barber de Sevilla», Rossini. Obertura. Orquestra Filharmònica Simfònica de Nova York. C.ª del Gramòfon, AB-649.

PONCHE Chaco

ENTONA EL COS
PER A LES NITS FREDES

**NUTRITIU
AROMATIC
DELICAT**

Després del teatre,
prengui

PONCHE Chaco

URODONAL

neteja
la sang
inloxicada
per
l'àcid úric

L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaç i el recomano amb freqüència.

DR. L. H. SUER
Catedràtic de Patologia de la Facultat de Medicina de Barcelona

GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

Obres d'arquitectura, Escultura, Pintura, etc. Antic i modern
Llibres d'Art **BANYS NOUS, 5**
Telèfon 20542

EL JOIER DE MODA

J. ROCA

UNES BELLES CREACIONS QUE SÓN EL COMPLEMENT DE L'ELEGÀNCIA MASCULINA.

RAMBLA DEL CENTRE, 39 • PASSATGE BACARDI, 2

IDEAL

RECEPTOR RADIO AMERICA
EL MÉS NOU - EL MÉS ECONÓMIC
6 LAMPARES, ALTAVEU DINÀMIC, COMANAMEN ÚNIC, CONTACTE DIRECTE, EXTRANGER SENSE ANTENA

PREU **975** PTES.

EN VENDA:

M. Martí Vallbona
Carrer Clutat, 3

Serrano i Arpi
Cucurulla, 2, i Boters, 1

Ràdio Calvera
Rosselló, 239 i 241

Ràdio Geico
Avinó, 30

César Vicente
Passeig de Gràcia, núm. 4

Vídua de Josep Buxó
Provença, 257

Unió Musical Espanyol
Passeig de Gràcia, 54

Ricard Ribas
Rambla de Catalunya, 5

COMPTAT-TERMINIS

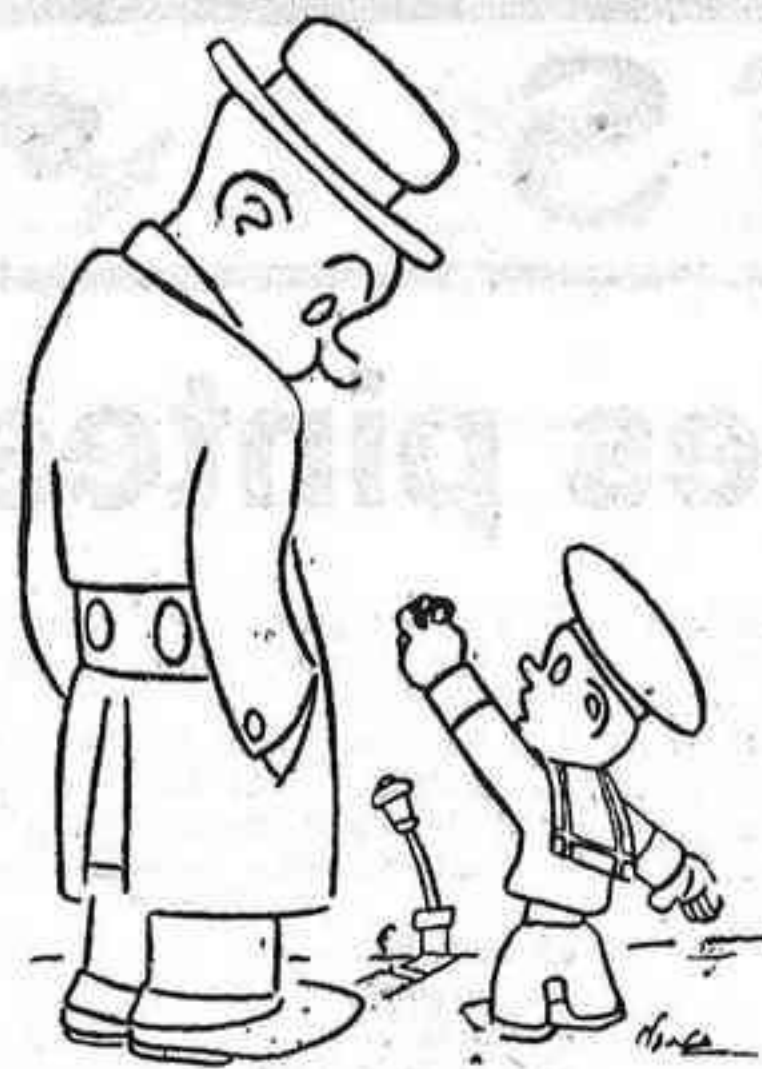
CENTRE: **CASA PUJOL** HOSPITAL 41
BARCELONA

Dia de pluja a la porta del gran hotel
(Judge, Nova York)

El repòrter gràfic.—He de fotografiar la primera oreneta primaveral, i ara resulta que vénen a vols.
(Berlingske Tidende, Copenhaguen)

—Padri, canvia'm aquests deu cèntims.
—I amb què vols que te'ls canviï?
—Amb una pesseta.
(Vart Hem, Estocolm)

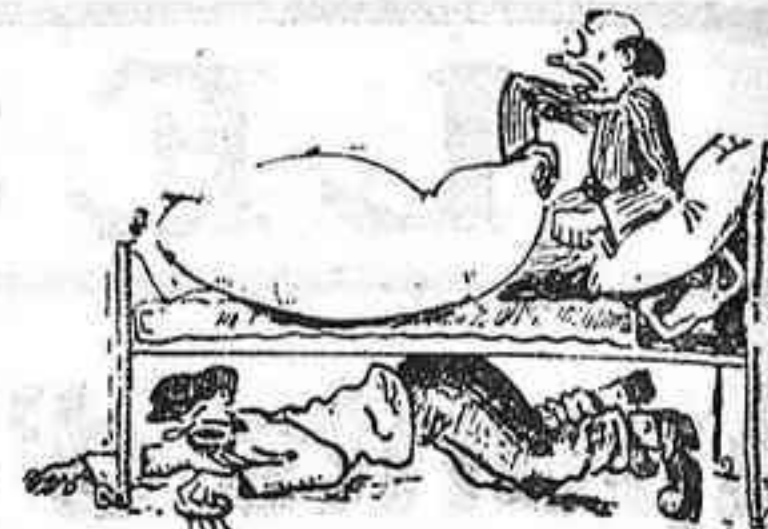
—Es veritat que us ho vaig prometre, però amb la condició que estigués content de vós.
—I no n'esteu?
—Com voleu que n'estigui, si em demaneu augment de sou?
(Ric et Rac, París)

L'autor.—Netegi tant com vulgui, però no em toqui ni un sol paper.
(Judge, Nova York)

LA CRIMINALITAT A CHICAGO
—Acaben de matar el policia de l'altra cantonada!
—Caram, pobre Tom! pobre Tom!
(Judge, Nova York)

—Qui hi ha aquí sota?
El lladre.—Ningú!
—Quin pes m'he tret de sobre! Ara podré dormir tranquil!
(Prager Presse, Praga)

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Lítiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatosa, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidora generala

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Anunciar

a

MIRADOR

és donar a conèixer un producte per tot Catalunya

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BÚFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Faller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10010
Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura.—Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal.—Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

PASTILLES ASPAIME

GUAREIXEN RADICALMENT LA

TOS

PERQUE COMBATEN LES SEVES

CAUSES:

COMPOSICIO:

Sucro, llet, b., 5 cts.; extracte regalúcia, 5 cts.; extracte discodi, 2 mlg.; extracte medul'la vaca, 3 mlg.; Gomenol, 5 mlg.; sucre mentonissat, quantitat suficient per a una pastilla.

Catarros, ronqueries, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma i totes les afeccions en general de la gola, bronquis i pulmons

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.ª, 2.ª - Tel. 16606

MADRID: Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.ª